

BETÄNKANDE

RÖRANDE ORGANISATIONEN

AV

FÖGDERIFÖRVALTNINGEN,

AVGIVET DEN 19 DECEMBER 1912

AV DE INOM CIVILDEPARTEMENTET DEN 16 OKTOBER 1912

TILLKALLADE SAKKUNNIGA.

STOCKHOLM
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
1912.

Till herr statsrådet och chefen för Kungl. civildepartementet.

Sedan fögderiförvaltningskommittén, vars uppgift enligt nådigt beslut den 18 juni 1909 varit företrädesvis att avgiva yttrande och förslag rörande omorganisation af fögderiförvaltningen och därvid särskilt undersöka, huruvida kronofogdetjänsterna borde indragas och kronofogdarnas tjänsteåligganden överflyttas på länsmännen, den 27 augusti 1912

avgivit underdånigt betänkande rörande omorganisation av fögderiförvaltningen, har hr statsrådet, enligt nådigt bemyndigande, i skrivelser den 16 sistlidne oktober kallat undertecknade att inom departementet deltaga i förberedande behandling av kommitténs betänkande och närmast överlägga om den ytterligare utredning av frågan, som kunde påkallas. Detta vårt arbete begynte den 4 påföljande november.

Den af hr statsrådet oss sålunda anförtrödda samt vid särskilt företräde efter överläggning närmare bestämda uppgift, som tydligen icke innehåller något bestämt direktiv beträffande frågan, huruvida kronofogdetjänsten skall indragas eller icke, har avsett en fullföljd av de resultat, vartill fögderiförvaltningskommittén utefter fyra skilda linjer kommit, och ytterst haft till syfte att till äventyrs genom någon annan kombination finna en sådan lämplig och praktisk form för organisation av fögderiförvaltningen, som kunde läggas till grund för en nådig proposition angående definitiv lösning av ifrågavarande invecklade spörsmål. Med andra ord uttryckt skulle det tillhöra oss att inom departementet bearbeta kommittébetänkandet och, därest vi kunde finna något annat uppslag, som syntes oss förtjänt att tagas i övervägande, därom hos hr statsrådet göra anmälan.

Fögderiförvaltningskommittén har med avseende på sin särskilda uppgift att undersöka, huruvida kronofogdetjänsterna borde indragas och kronofogdarnas tjänsteåligganden överflyttas på länsmännen, lämnat en på sidd. 80—124 i betänkandet noggrannt utförd redogörelse för kronofogdens tjänsteåligganden. Praktiskt taget falla dessa företrädesvis inom någon av följande stora kategorier, nämligen: uppbördsväsendet, bötesindrivning och redovisning, exekutionsväsendet, verkställighet av utslag i brottmål, polis- och åklagarväsendet, kronans ombudsmannaskap samt tillsyn å de allmänna besvärens fullgörande. Beträffande kronofogdens övriga göromål, som enligt instruktion och särskilda författningar äro av den mest mångskiftande beskaffenhet, tillåta vi oss hänvisa till betänkandet.

Om man med fäst afseende på fögderiförvaltningskommitténs nyssnämnda uppgift kastar en blick på kronofogdens ovan uppräknade mångahanda bestyr, skall man snart finna, att nu likasom städse tillförene, när ifrågavarande reformspörsmål varit å bane, uppbördsväsendet utgjort den gren av förvaltningen, vars ordnande på ett annat, fullt tillfredsställande sätt erbjudit de största svårigheterna; och man torde kunna säga, att det varit företrädesvis på denna omständighet, som alla försök till omreglering av fögderiförvaltningen strandat.

Och dock vill det synas oss, som om nu gällande former för upptagande å landsbygden av kronans allmänna uppbörd, särskilt om man tar i betraktande dess belopp i jämförelse med statsverkets övriga in-

komster, måste anses för vår tids förhållanden synnerligen betungande och obekväma. Under uppbördstiden, som i allmänhet torde omfatta ungefär tre veckor, nödgas mer än ett hundra uppbördsmän under kontroll av lika många särskilt förordnade personer och med tillkallat biträde av rikets samtliga kronolänsmän till ett antal av över fem hundra — oavsedt tjänstgörande fjärdingsmän — resa från socken till socken. Den skattepliktiga allmänheten, för vilken i våra dagar vida mera än fordom tiden är dyrbar, nödgas att på ett bestämt klockslag å bestämd ort komma tillstädes för att avbördas sig ett skattebelopp, som för den enskilde mången gång äger vida mindre värde än den tid, som försittes. Man torde knappast kunna förneka, att dessa former innebära national-ekonomiskt sett en ren förlust, som ingalunda saknar betydelse.

Kunde man således, bortseende för tillfället från kronofogdens övriga bestyr, på något annat, för staten lika betryggande och för allmänheten mera bekvämligt sätt lösa spörsmålet rörande själva uppbördsförfarandet, utan att kronofogden och hans kontrollant eller länsmännen därvid behövde tagas i anspråk, skulle enligt vår åsikt frågan om fögderiförvaltningens förbättrade organisation självklart vara bragt i ett vida gynnsammare läge och de väsentligaste svårigheter vara undanröjda, vilka allt hitintills mött vid detta reformarbete.

De linjer i fögderiförvaltningskommitténs förslag, som innefatta ett försök till reform av fögderiförvaltningen, äro alternativen I, II och IV, av vilka de bägge förra avhandla spörsmålet om kronofogdetjänsternas indragning och det sistnämnda frågan om häradskrivarsysslornas ersättande med en för hela länet inrättad central befattning, den s. k. länsskrivarens.

Innan vi ingå på ett försök att på grundvalen av fögderiförvaltningskommitténs omfattande betänkande finna den lösning, som enligt vår uppfattning vore den för riket lyckligaste, torde det tillåtas oss att om ock i kortfattad form och, vad sakfrågan beträffar, på ett generellt sätt verkställa en granskning av de ovanberörda tre linjerna i fögderiförvaltningskommitténs förslag. Vi komma därvid att i allt huvudsakligt upptaga de invändningar och erinringar, som enligt kommitténs betänkande från Kungl. Maj:ts befallningshavandes sida framställts emot de av kommittén uppställda preliminära förutsättningar för de ifrågavarande skilda alternativen.

Kännetecknande för de bägge första alternativen är, såsom ovan antytts, att de avse kronofogdetjänsternas indragning.

Enligt alternativ I öfverflyttas allt det huvudsakliga av de kronofogden åliggande göromålen på kronolänsmännen, vilkas kompetens

borde något höjas. Alternativet II skiljer sig från alt. I i främsta rummet däri, att ledningen av polis- och åklagarväsendet inom ett län anförtrös åt en eller flera inom länet anställda, under länstyrelsen lydande samt juridiskt och för ändamålet praktiskt utbildade tjänstemän, benämnda landsfiskaler, vilka eventuellt borde åligga att hos kronolänsmännen anställa föreskrivna inventeringar. Vad vidare uppbörden beträffar, skulle visserligen uppbördsstämmorna förrättas av kronolänsmännen, av en var i de till hans distrikt hörande socknar, varefter länsmännen skulle hava att dels till en överordnad uppbördsredogörare, benämnd landsfogde, avlämna uppbördsboken, för varje socken summerad i avseende på influten uppbörd och vid stämman avkortade medel samt åtföljd av de handlingar, på grund av vilka avkortning medgivits, dels ock till riksbanken, ehuru ej på titlar, leverera influten uppbörd; men kronofogdarnas alla övriga göromål i avseende på uppbördsväsendet såsom handräckning och redovisning skulle däremot läggas å den nyss nämnda, på landskontoret för ändamålet anställde landsfogden, vilken i och för sina å sidd. 220 och 221 i betänkandet närmare angivna bestyr skulle äga anlita skrivbiträde med landskontorists grad och avlöning ävensom extra biträden.

Vad beträffar alternativet I, har från vissa länsstyrelser sida påpekats, att, även om en del kronolänsmän för närvarande icke vore av sin tjänst fullt upptagna, detta dock icke vore fallet i sådan omfattning, att kronofogdarnas och länsmännens göromål skulle åtminstone i det stora flertalet nuvarande kronolänsmansdistrikt kunna förenas på en hand. Bestyret med uppbörden och dess redovisning skulle göra det hart när omöjligt för kronolänsmännen att samtidigt med nämnda bestyr nöjaktigt besörja de åt kronofogdar och kronolänsmän i övrigt uppdragna åligganden. Det kunde icke förebyggas, att de på förhand till tid och område bestämda uppbördsresorna och den därefter följande redovisningen skulle komma i konflikt med många andra, kronolänsmännen åliggande bestyr, enkannerligen de samtidigt förekommande efterbesiktningar å vägarna samt i varje fall polis- och åklagarbestyren, vilka ej kunna på förhand till tid och ort för handläggningen beräknas. Den redan nu överklagade olägenheten, att kronolänsmännen genom de trägna kontorsgöromålen hindrades från och bleve mindre skickade för polismannaverksamhet, skulle helt visst ökas, därest kronolänsmännen i än högre grad skulle bindas vid tjänsterummet. Det finnes länsstyrelser, som framhållit, att detta alternativ rent av fordrade såsom följd en fullständig omorganisation av polisväsendet på landsbygden.

Vidare har man erinrat om den av kronofogdarna nu utövade, makt-påliggande kontrollerande och övervakande verksamhet, vilken man genom alternativ I ginge förlustig och som på ett eller annat sätt måste ersättas, om länsmännens förmodade krav på ökade löneförmåner, samt om nödvändigheten att förbättra även länsnotariers och länsbokhållares avlöningsvillkor, eftersom deras befodringsutsikter genom kronofogdetjänsternas indragning väsentligt förminskades.

Och slutligen skulle genom samma förslag uppstå en väsentlig ökning av arbetet såväl å landskansliet som å landskontoret, å den förra avdelningen företrädesvis beträffande exekutionsväsendet, å den senare med hänsyn till olägenheten av ett fyrdubbelat ökat antal redogörare, vilket i fråga om statsförvaltningen måste anses mycket betänkligt, men å bägge avdelningarna samfällt till följd av det högst väsentligt vidgade inspektions- och inventeringstvång, som utan allt tvivel måste tillämpas ej blott i fråga om exekutions- och uppbördsväsendet utan ock med hänsyn till alla kronolänsmännens övriga olikartade bestyr.

Vidkommande alternativ II har det stora flertalet av länsstyrelserna ställt sig ganska välvilligt emot detta förslag och över huvud hållit före, att detsamma ägde ett avgjort företräde framför alternativ I. De huvudsakligaste invändningarna synas röra sig om kontrollen över uppbördsväsendet, vilken i allmänhet ansetts för svag. Även de länsstyrelser, som lämnat alternativet II utan anmärkning i kontrollhänseende, hava dock icke därmed velat säga, att kontrollen bleve lika god som för närvarande; och man har menat, att befintligheten av såväl landsfiskal som landsfogde icke kunde befria Kungl. Maj:ts befallningshavande eller de vid länsstyrelserna anställda tjänstemän från nödtvånget att inventera hos länsmännen. Väl har man funnit en enda landsfogde i varje län vara till fyllest, men, vad angår landsfiskalerna, är det endast 17 länsstyrelser, som ansett en landsfiskal tillräcklig för varje län. Egendomligt nog har däremot en länsstyrelse i ett större län ansett sig kunna åtminstone för närvarande svara för polis- och åklagarväsendet utan anställande av någon landsfiskal och menat, att till äventyrs erforderligt befäl över länets övriga polisstyrka kunde mot ett mindre arvode uppdragas åt en länsstyrelsen underordnad tjänsteman.

Även enligt vår uppfattning äro i kommitténs alternativ II undanröjda vissa stöttestenar, som vidlåda alternativ I. Genom den föreslagna landsfogdebefattningen har sörjts för en ingalunda svag kontroll inom länsstyrelsen över uppbördsväsendet och restindrivningen m. m., som därmed sammanhänger, en kontroll, som enligt vår åsikt skulle även utom ämbetsverket framträda vid av landsfogden på obestämda tider

företagna inventeringar hos kronolänsmännen ute i orterna. Landskontorets landsboksarbete och medelsredovisning har enligt detta alternativ likaledes vunnit en lättnad, i ty att de många uppbördsmännens arbete likasom uppsamlas och bearbetas hos landsfogden, vilken omedelbart gör redo och räkning hos landskontoret. Det måste ock, vad landskansliet angår, erkännas, att genom landsfiskalsinstitutionen skapats åt systemet en högst betydande vinst, som enligt vår mening borde uppenbara sig företrädesvis på två grenar av förvaltningen, omfattande, den ena kontrollen av exekutionsärendena, den andra allt som rör polis- och åklagarväsendet. Vi hava nämligen föreställt oss, att landsfiskalen i dessa stycken skulle kunna under länsstyrelsens inseeende såväl på ämbetsrummet som vid resor ute i länet utöva ett mycket nyttigt chefskap över kronolänsmännen, allt naturligen under den antagna förutsättningen, att han, instruktionsmässigt bunden vid ofvan nämnda verksamhetsområde, vore för sitt kall genom teoretiska och praktiska studier fullt utbildad.

Men fränsett den omständigheten, att man på vissa håll synes icke hava velat lämna fullt erkännande åt den enligt vår uppfattning obestridda fördelen för länsstyrelsen såsom högsta polismyndighet och övervakare av åklagareväsendet att hava i landsfiskalen förvärvat en verklig polischef i länet, vilken därjämte borde medelbart eller omedelbart bereda lyftning åt åklagarkallet, kvarstå dock även enligt alternativ II vissa olägenheter, som ej böra förbises.

Vad först beträffar landsfogden, skulle säkerligen kravet på erforderligt tjänstebiträde åt honom medföra, att kostnaderna för alternativets tillämpning skulle stiga över hövan, och hans verksamhet, sådan den är av kommittén angiven, kunde icke enligt vårt förmenande undanröja den obestridda olägenheten därav, att uppbördsmännens antal bleve minst fyrdubblat. Den betänkliga form för kollision mellan kronolänsmännens uppbördsåligganden och deras mångahanda andra bestyr, synnerligast polis- och åklagargöromålen, vidlåder det senare alternativet i nästan samma grad som det förra, trots den nya kraft, som obestriddigen tillförts systemet genom landsfiskalen. Allra minst i ett stort län kunde denna kraft förmå att upphäva den svaghet, som onekligen ligger däri, att man fortfarande kopplat samman den egentliga polis- och åklagarverksamheten med uppbördsväsendet. Trots att fogderiförvaltningskommittén enligt vår uppfattning i sitt alternativ II givit ett förslag, som högst fördelaktigt skiljer sig från alternativ I, torde således det förra alternativet dock icke kunna sägas innefatta sådana fördelar framför landsstatens nuvarande organisation, att man bör antaga

samma förslag, åtminstone icke förr än man undersökt andra möjligheter att med två tjänstegrader ersätta de tre, som nu bilda fögderiförvaltningen.

Beträffande slutligen alternativ IV, som avser häradsskrivarsysslornas indragning, torde vi kunna fatta oss kort. Visserligen synas avgörande hinder emot reformen icke möta, men då densamma förutsätter, jämte inrättande av de 24 länsskrivarbefattningarna, uppförande på stat av vid pass 100 underordnade, s. k. fasta biträden, och göromålen i övrigt bliva fullständigt beroende av tillfälliga biträden, vilkas antal och avlöningsförmåner knappast kunna beräknas — löneförmånerna företrädesvis med hänsyn till att man icke kan ställa någon viss befodringsutsikt för personalen — torde skäl icke föreligga att närmare ingå på en kritik av förslaget. Det har icke heller, så vitt vi kunnat av betänkandet finna, av fögderiförvaltningskommittén omfattats med någon sympati, utan framträder vid läsningen av betänkandet såsom tillkommet mera för fullständighetens skull och för att uppvisa, att den bärande tanken i detta förslag icke lämnats alldeles oundersökt.

Av de skäl, som ovan relaterats, kunna vi för vår del icke förorda en tillämpning av alternativen I eller IV. Trots obestridda förtjänster i jämförelse med dessa, synes av ovan antydda orsaker jämväl alternativet II icke heller besitta sådana företräden framför den av kommitténs majoritet omfattade och under alternativ III behandlade nuvarande organisationen, att samma alternativ bör oförändrat läggas till grund för en reform av fögderiförvaltningen. Vad beträffar kommitténs alternativ III, hava vi saknat anledning att därmed sysselsätta oss för närvarande, intill dess sig visat, huruvida icke en väsentligt förbättrad organisation kunde till besparing för statsverket och bekvämlighet för allmänheten ernås genom en verklig reform av uppborðsförfarandet m. m.

Oss tillhör då att undersöka, om icke en organisation kunde utfinnas, vilken med undvikande av den stötesten, som uppborðsväsendet enligt det föregående städse lagt i vägen för en reform av fögderiförvaltningen, i huvudsak låte anpassa sig efter nuvarande förhållanden och därjämte vore ägnad att tillföra lantregeringen den enligt vårt förmenande högeligen eftersträfvansvärda kraft för höjande av polis- och åklagarväsendet, vilken fögderiförvaltningskommittén givit uppslag till genom den under alternativ II behandlade landsfiskalsinstitutionen.

I sådant avseende hava vi kommit att rikta vår uppmärksamhet på frågan, huruvida icke svenska staten, som i vår tid äger ett postväsen,

så organiserat och bland befolkningen så utbrett, att knappast någon medborgare saknar beröring därmed, skulle kunna begagna sig av postverket för upphämtande av kronoutskylderna. Det har synts oss, som om beträdandet av denna väg för skatternas upphämtande i själva verket innefattade en naturlig utveckling av det system för medelsförvaltning, som statsverket nu efter lantränteriernas indragning tillämpar och varvid postverket på ett tillfredsställande sätt visat sig förmå fullgöra de forna ränteriernas betalningsåligganden. Debiteringen av utskylderna skulle naturligtvis ske i hittills vanlig ordning och således framträda i en å den skattskyldige utställd debetsedel. Men vid denna sedel kunde finnas fästad en genom perforering lätt fränskiljbar, enligt postala regler avfattad och på vederbörande utställd, tryckt postanvisningsblankett, benämnd skattepostanvisning. Efter vederbörlig kungörelse om debetsedlarnas utsändande, vilket enligt vår mening borde äga rum öppet såsom trycksaker likaledes genom förmedling av postverket, skulle det åligga den skattskyldige att under loppet av en bestämd tid av exempelvis 15 dagar å den skattskyldiges vanliga eller vilken annan postanstalt som helst inbetala skattepostanvisningen emot postanstaltens kvitto å själva debetsedeln.

Det torde vara av nöden att här något närmare belysa den sålunda ifrågasatta anordningen. Genom från rikets fögderiförvaltningar infortrade uppgifter hava vi inhämtat, att antalet år 1911 utfärdade kronodebetsedlar å landsbygden utgjorde 1,550,659. Utgår man från det nuvarande antalet av 117 häradsskrivare, belöper sig i medeltal på en var av dem 13,254 debetsedlar. Så många trycksaksförsändelser i medeltal skulle således varje häradsskrivare hava att utsända. Ej sällan hava två häradsskrivare en och samma postanstalt, och det kan visserligen ej bestridas att en betydande hopning av sådana trycksaker följaktligen skulle en gång om året äga rum å vissa postanstalter. Men dels är det icke nödigt, att hela antalet debetsedlar avlämnas till postbefordran på en gång, dels har postverket redan nu visat sig mäktigt av en tillfällig anhopning i expeditionen, som sannolikt icke understiger den ifrågavarande. Man behöver härvidlag blott tänka på vissa affärsmäns massvis pr post utsända trycksaker samt på jul- och nyårskorten för att ej tala om postverkets tidningsdistribution. Måhända invänder någon, att adressaten i mångt fall icke med denna metod skulle anträffas och således ej få debetsedeln sig tillställd. Med avseende härå tillåta vi oss framhålla, att den antydda risken, att debetsedeln ej kommer den skattskyldige till handa, tvivelsutan blir vida mindre, om postverket anlitas, än vad den nu är. Enligt nu gällande föreskrift skola debetsedlarna å viss kungjord plats och å viss tid »tillhandahållas» de skattskyldige, som själva få avhämta dem. Numera

finnes med vårt högeligen utgrenade postväsende väl knappast någon till myndig ålder kommen medborgare, som saknar förbindelse med postverket. Alla brevväxla och många bekomma genom postverket sin tidning. Farhågor i nu angivna hänseende torde således icke vara välgrundade.

Vidkommande sättet för skattepostanvisningarnas inbetalning, tillåta vi oss erinra, att — oavsett lantbrevbärarna, av vilka omkring 415 redan nu hava befogenhet att mottaga postanvisningar — statens postväsende för närvarande omfattar omkring 3,300 fasta postanstalter. Av de under år 1911 utsända 1,550,659 debetsedlarna inbetalades vid de allmänna kronopubbördsstämmorna ett antal av 1,200,615. Fördelade på 3,300 postanstalter komma på en var således vid pass 364; och då uppördsterminen av oss ifrågasatts att fortgå 15 dagar, skulle således en var postanstalt under denna tid hafva att i medeltal dagligen mottaga likvid för 24 stycken postanvisningar och avstämpla kvitton på lika många skattedebetsedlar.^{*)} Det är uppenbart, att i tätare befolkade bygder detta medeltal kommer att överstigas och att postverket, om anordningen genomfördes, följaktligen finge bereda sig på att åt vissa postanstalter anskaffa tillfällig hjälp, som i de allra flesta fall torde kunna erhållas på platsen. Därmed må nu förhålla sig huru som helst; vårt postverk har redan visat sig besitta möjligheter att låta sin arbetsprestation svälla ut vid behov. Detsamma torde ock gälla i förevarande fall, där fråga är allenast om en utveckling till graden, icke till arten, något, som får förutsättas bliva fallet även i avseende på postverkets kontroll. Därvid möter jämväl den förmanen, att kontrollen begränsas till de angivna 15 dagarna; efter uppördsterminens slut skulle enligt vårt förslag postverket icke äga att mottaga likvid för skattepostanvisning. Tilläggas bör i detta sammanhang, att systemet redan är prövat, ehuru i föga anmärkningsvärd grad, vid skatteuppbörden inom huvudstaden. I förbigående anmärkes vidare, att behandling i postalt hänseende av kronodebetsedel såsom trycksak lärer erfordra ändring av vederbörande postförfattning.

En av oss emotsedd invändning är den, att friheten för den skattskyldige att under loppet av 15 dagar vid vilken postanstalt han behagar avbörd sig sin kronoskatt skall, långt ifrån att vara ägnad att befordra punktlighet, snarare verka tvärtom. Med kännedom om den mänskliga naturen kan det med skäl befaras, menar man, att antalet restskyldige skall genom den föreslagna anordningen ökas till stort men för uppördsförvaltningen och i all synnerhet för restindrivarna. Här-

*) Beloppet år 1911 debiterade kronoutskylder var..... kr. 27,203,728: 76
 " " " vid uppördsstämmor betalda kronoutskylder var ... " 23,349,026: 61

Således restfördes kr. 3,854,702: 15

om lärar icke någon kunna på förhand uttala ett säkert omdöme. För vår del äro vi böjda att antaga motsatsen.

Men vi äro sinnade föreslå, att indrivningsavgiften skall något höjas, ungefärligen efter samma grunder, som nu tillämpas i Stockholm, och av en sådan åtgärd lärar mycket i det anmärkta avscendet vara att vänta. Därtill kommer den lyckliga erfarenheten, som åtminstone gäller ifråga om lantbefolkningens flertal, att man just beträffande kronoskattens betalning ådagalägger en från gammalt nedärvd punktlighet, som icke torde lida avbräck därav, att tiden för uppbördens upptagande utsträcker och större bekvämlighet införes.

Fördelarna av postverkets anlitande för förmedling av kronoskatternas upphämtande på landsbygden synas oss däremot vara omisskännliga. För det första utgör debetsedlarnas utsändande med posten ett tillmötesgående av ett redan offentligen framställt reformkrav, vilket lärar bero av myndigheternas prövning. Vidare ingår i planen, sådan densamma skall längre ned vidare utföras, att sedan skattebeloppet inbetalats å posten, detsamma genom postverkets försorg skulle omedelbart insättas i riksbanken. Den skattskyldige befrias från tvånget att själv eller genom ombud infinna sig å visst klockslag vid uppbördsmöte och får i stället själv snart sagt bestämma både inbetalningsort och -tid, den senare inom en begränsning av 15 dagar. Den som har fått sig påförda utskylder inom olika uppbördsdistrikt äger därjämte tillfälle att på en gång vid samma postanstalt fullgöra betalningen för alla sina debetsedlar. I övrigt har man tänkt sig att kronan själv skulle vidkännas avgiften för postanvisningsförsändelsen, en förmån för den enskilde, vars värde knappast torde underskattas. Slutligen inbesparas den nuvarande uppbördsförvaltningens tidsödande och kostsamma resor, den på senare tid allt vanligare svårigheten att anskaffa lämplig uppbördslokal är undanröjd, man undviker utgifterna för annan kontroll än den, postverket till sin trygghet använder, befriar länsmännen från närvaro vid uppbördsmötena, och andra krafter för uppbörden tagas således ej i anspråk än en personal, som ändock skall finnas i verksamhet vid postförvaltningen, låt vara att denna personal tvivelsutan måste för expedition och kontroll under den angivna tiden av ¹/₂ månad här och var i någon mån förstärkas.

Hr statsrådets närmaste företrädare i ämbetet yttrade vid underdånig föredragning den 29 januari 1909 av frågan om fögderiförvaltningens organisation bland annat följande: »Kronofogdarnas förnämsta och mest maktpåliggande funktion har av ålder varit och är fortfarande

befattningen med uppbörds- och redovisningsväsendet. Då man sökt genomföra tanken på dessa tjänsters indragning, har det därför också mött alldeles särskilda svårigheter att nydana denna del av förvaltningen, vilken obestriddligen genom den nuvarande organisationen måste anses i och för sig väl ordnad.» Vi hämta av detta yttrande ett alldeles särskilt stöd för vårt förut gjorda antagande, att företrädesvis uppbördsväsendet städse utgjort den klippa, på vilken varje försök till en reform av fögderiförvaltningen strandat. Det vill därför synas oss, som om, ifall vårt förslag om kronouppbördens upphämtande genom postverket befundes användbart, man skulle vara målet betydligt närmare.

Men härtill kommer, att en annan maktpåliggande grupp av kronofogdens förvaltningsbestyr redan ifrågasatts att avlyftas från honom för att läggas å länsmännen, nämligen de ärenden, som falla under utmätningsväsendet. Såsom en förutsättning för en rätt avsevärd indragning av kronofogdetjänster tillkännagav civilministern i sitt ovan åberopade anförande till statsrådsprotokollet den 29 januari 1909, att han ansåge sig kunna föreslå den högst väsentliga reform, att hela exekutionsväsendet, utom för så vitt Kungl. Maj:ts befallningshavande funne undantagsvis av nöden att anlita kronofogden i utmätningssärende, eller fråga vore om försäljning av fast egendom eller av fartyg, som i 92 § utsökningslagen sägs, skulle överflyttas på länsmännen under eget ansvar. Departementschefen yttrade dock i sammanhang härmed, att Kungl. Maj:ts befallningshavande svårigen skulle kunna effektivt kontrollera länsmännens utmätningssmannaverksamhet utan biträde av ett tjänsteorgan emellan länsstyrelsen och länsmännen. Detta tjänsteorgan skulle kronofogden vara, och den verkligt sakkunnige måste enligt föredragandens mening instämma däri, att det vore till synnerlig fördel för länsmännen att i sin nämnda verksamhet kunna påräkna kronofogden såsom rådgivande förman.

Därest hr statsrådet, såsom vi vilja tillstyrka, skulle finna anledning att fullfölja den tanke, som sålunda redan varit bragt å bane och som ju vore ägnad att innefatta ett tillmötesgående av det rätt allmänt uttalade önskemålet av exekutionskostnadernas nedbringande, synes oss den kontrollerande och rådgivande kraft, som enligt ovan anförda yttrande måste anses oundgänglig, vid en eventuell indragning av kronofogdetjänsterna stå att finna i den av fögderiförvaltningskommittén föreslagna landsfiskalsinstitutionen.

Landsfiskalens förnämsta uppgift är för övrigt enligt kommitténs förslag att såsom polischef handhava polisväsendet, vilket under honom såsom överordnad skötes av länsmän och övriga inom hans tjänstgöringsområde anställda polismän. Han är ock tillika åklagare i sådana

brottmål, uti vilka han därtill förordnas av länsstyrelsen eller annan vederbörlig myndighet och äger befogenhet att jämväl i övrigt anhän- giggöra och utföra åtal med viss begränsning. De närmare bestäm- melserna om hans verksamhet återfinnas å sid. 218 i betänkandet. Den enligt vår uppfattning tyngst vägande anmärkning, som kunnat riktas emot kronofogdeinstitutionen, sådan densamma i verkligheten fungerar, är kronofogdens av bristande tid och andra omständigheter orsakade overksamhet för åklagar- och polisuppgifterna. Det torde vara allmänt erkänt, att trots instruktion och övriga författningsbe- stämmelser kronofogden kommit att i vår tid personligen allt mindre syssla med dessa bestyr. Ehuru därmed icke är sagt, att hans verk- samhet saknat betydelse för ifrågavarande uppgifter, synes oss dock, som om utvecklingen fört med sig nödtvånget att söka avhjälpa den brist på initiativ härutinnan, som obestriddligen nu förefinnes. Kommit- tén har fäst uppmärksamhet på att åklagarens ställning i de brottmål, där en häktad redan nu lagligen äger undfå juridiskt biträde, är vida vanskligare än fordom, och att, när förhandligsmetoden, såsom antagligt är, blir i vår rättegångsordning införd, större krav ovillkorligen skola ställas på åklagarmakten. Vi hava därför kommit till den uppfattning, att införandet av fögderiförvaltningskommitténs landsfiskalinstitution, som förutsätter ej allenast en teoretisk och praktisk utbildning av den art och omfattning, som kräves för domaren, utan ock praktisk erfa- renhet i detektiv och annan polistjänst, är ett steg i rätt riktning.

Men har man kommit så långt, att man funnit en lösning, som icke allenast med bevarande av trygghet för staten utan ock, vad angår uppbördsväsendet, till lättnad för allmänheten kan från kronofogdens arbetsbörda avlyfta uppbörds-, exekutions- samt polis- och åklagarbe- styren, synes det oss, som om de återstående tjänsteuppgifterna knappast torde betinga kronofogdesysslans bibehållande, utan tvärtom alla skäl tala för att på allvar upptaga frågan om kronofogdetjänsternas in- dragning. De övriga bestyr, vilka enligt instruktion och författningar åligga kronofogden, torde nämligen utan fara för misstag kunna sägas vara av den natur, att desamma utan synnerlig svårighet skola kunna fördelas på länsmän och andra statens tjänsteorgan.

För en så vittgående reform erfordras dock, enligt vår uppfattning, förutom annat, varom vi här nedan på sina ställen torde få anledning tala, två väsentliga förutsättningar.

Den utan all jämförelse viktigaste avser, att man lyckas skapa en fullgod ersättning för den kontrollerande och övervakande verksamhet,

som kronofogden i alla tider utövat. En centralmyndighet, sådan som Kungl. Maj:ts befallningshavande var i sitt län bildar, vars verksamhet medelbart eller omedelbart berör snart sagt varje sida av den mänskliga sammanlevnaden, kan knappast tänkas med tillbörlig effektivitet utöva sina ansvarsfulla plikter ute i orterna, om samma centralmyndighet saknar utväg att även lokalt följa och iakttaga de underordnade, på ett vidsträckt område fördelade organens verksamhet i det allmännas tjänst. Kronolänsmännen må vara än så plikttrogna; det gäller om dem såsom över huvud om vilka människor som helst, som skola utföra ett fortsatt, maktpåliggande arbete, att kontroll är av nöden, och denna kan icke alltid den centrala myndigheten direkt utöva. Denna kontrollerande kraft vilja vi söka tillföra systemet genom den av fögderiförvaltningskommittén projekterade landsfiskalen. Inordnad under länsstyrelsen, står han landshövdingen och avdelningscheferna nära, men för utförande av sina allmänna tjänsteuppgifter är han ock i livlig beröring med kronolänsmännen och kommer enligt tjänstens natur att mycket vara på rörlig fot. Honom bör enligt vår plan anförtros att genom på obestämda tider företagna inspektioner påverka kronolänsmännen fiskalt. Länets geografiska omfattning får ej därvid utgöra hinder; är det så, att flera än en landsfiskal erfordras, tillsätts två, något, som för vissa av rikets län torde komma att ifrågasättas. Obunden av den kronofogden nu åliggande, snart sagt hela året pågående medelsindrivningen och redovisningen, bör landsfiskalen icke av sina mera direkta tjänsteåligganden hindras från att med avseende på kontrollen vara länsstyrelsens högra hand.

Den andra förutsättningen, nästan lika oeftergivlig, är att härads-skrivaren, vars nuvarande verksamhet vi önska att i vissa hänseenden förenkla och inskränka, i stället övertager medelsredovisningen utan att dock själv hava några kronans medel om händer. I sin av ålder utövade verksamhet mera än kronofogden inriktad på räkenskapsväsendet, har häradsskrivaren alla förutsättningar att på ett lyckligt sätt gå i land med denna uppgift. Den landsfogdeinstitution, som fögderiförvaltningskommittén i alternativet II inrättat, är med vårt förslag i fråga om uppbörden icke erforderlig. Enligt vårt förslag, sådant detsamma i det följande framlägges, blir däremot häradsskrivaren landsfogde. Hans sålunda föreslagna nya benämning svarar enligt vår uppfattning väl emot tjänstebestyren, och en fögderiindelning av riket kommer, trots frånvaron av kronofogdar, således fortfarande att äga bestånd.

Sedan vi haft tillfälle att under vårt arbetes fortgång i en konfidentiell promemoria för hr statsrådet framlägga konturerna av den orga-

nisation, som vi enligt det föregående avfattat i sina allmänna drag samt hr statsrådet efter tagen del av nämnda promemoria för oss tillkännagivit, att densamma borde läggas till grund för en så pass omfattande och åskådligt utförd framställning av organisationens enskildheter, att framställningen kunde göras till föremål för vederbörande myndigheters utlåtande, skola vi söka att i fortsättningen närmare fullfölja den oss sålunda förelagda uppgiften.

Vi hava grundad anledning förmoda, att hinder från postverkets sida icke skola möta emot kronouppbördens inbetalning i huvudsaklig överensstämmelse med vad ovan är föreslaget.

För så vitt hr statsrådet, efter att därom och i övrigt hava inhämtat vederbörandes yttranden, skulle finna gott att under de av oss angivna förutsättningar föreslå Kungl. Maj:t den vittgående reformen av kronofogdetjänsternas indragning, borde kronofogdens nuvarande huvudsakliga tjänsteåligganden, efter vad vi föreställt oss, komma att vila, förutom å postverket i vad rör kronoskatternas upphämtande, företrädesvis å tre funktionärer, vilkas verksamhet skall här allenast generellt bestämmas, nämligen:

dels en *landsfiskal*, i regel en för varje län, med uppgift huvudsakligen att närmast under länsstyrelsen öva inseende över polis- och åklagarväsendet och i vissa fall omedelbart personligen däri ingripa, att likaledes under länsstyrelsen biträda vid kontrollen över exekutionsväsendets handhavande, att genom inspektion och inventering hos kronolänsmännen lokalt utöva det inseende över deras allmänna verksamhet, som instruktionsenligt nu vilar på kronofogden, att i varje fall, där en utredning eller undersökning erfordras, som berör större områden av länet, eller som eljest icke anses böra överlämnas åt kronolänsmannen, efter förordnande av Kungl. Maj:ts befallningshavande sådan utredning eller undersökning verkställa; samt att, i den mån hans nu angivna tjänsteplikter det medgiva, biträda Kungl. Maj:ts befallningshavande med de göromål, som lämpligen kunna honom anförtros;

dels i varje fogderi en *landsfogde*, som, utom häradsskrivarens nuvarande debiteringsgöromål m. m., men med befrielse från mantalskrivningen, skulle bland annat bliva ensam redogörare för kronouppbörd och böter med åliggande att avfatta vederbörliga restlängder och befordra dem till indrivning genom länsmännen, samt kontrollera kronolänsmännens verksamhet därutinnan;

dels ock i varje länsmansdistrikt en *kronolänsman*, som utom de honom nu enligt lag och praxis åliggande bestyr borde dels förrätta mantalsskrivningen inom sitt distrikt dels ock på eget ansvar vara utmätningsman utom i det fall att fråga är om försäljning av utmätt fast egendom eller av fartyg, som i 94 § utsökningslagen enligt lydelsen i lagen den 11 oktober 1912 sägs, eller om fördelning av köpeskilling för fast egendom eller för lös egendom i fall, då enligt 140 eller 141 § sammanträde för fördelningen erfordras. I övrigt skulle åt kronolänsmannen uppdragas att vara kronans ombudsman och förrätta de övriga smärre bestyr, som enligt instruktion och författningar nu åligga kronofogden.

Efter denna allmänna redogörelse för organisationens huvuddrag övergå vi till att i den mån sådant för överskådlighetens skull är nödigt närmare avhandla ej allenast postförvaltningens verksamhet för uppbörden än ock huru vi tänkt oss, att arbetet inom den blivande fögderiförvaltningen borde i stort sett fullgöras.

I. Debitering, uppbörd och redovisning av kronoutskylder och medel, som i sammanhang med dem upptagas.

Debiteringen verkställas som ovan sagts av landsfogden i enahanda ordning som hittills av häradsskrivaren.

Debetsedlarna, vilka böra tryckas på statens bekostnad, erhålla emellertid helt annan utstyrsel än för det närvarande. I stället för det nu föreskrivna normalpapperet användes till debetsedlar tunn kartong i lämpligt format och av ungefär samma beskaffenhet, som begagnas ifråga om postförskottsförsändelser. Å den del av blanketten, som för dylika försändelser eljest användes till adresskort, tryckes blankett till debetsedeln, som av landsfogden ifylles med socknens namn och nummer i uppbördsboken, debiterade beloppen jämte den skattskyldiges titel, namn, hemvist och postadress, varom kännedom bör inhämtas vid mantalsskrivningen och i mantalslängden anmärkas. Den andra delen av blanketten, som användes till skattepostanvisningen och som genom perforering lätt bör kunna fränskiljas, förses med tryckt adress till vederbörande landsfogde och ifylles av denne likaledes med uppgift om nummer i uppbördsboken, socknens och den skattskyldiges namn samt skattebeloppets summa.

Debetsedlarna med tillhörande skattepostanvisningar skola av landsfogden såsom trycksaker, utan kostnad för den skattskyldige, utsändas med allmänna posten inom viss lämplig tid före uppbördsterminens början.

Uppbörden försiggår förslagsvis mellan den 15 och den 30 november. Under denna tid äger den skattskyldige, vid vilken fast postanstalt som helst i riket, likaledes utan erläggande av postavgift, fullgöra skatteinbetalningen. Därvid torde för kontrollens skull i posttekniskt hänseende införas något förfarande, varpå vi icke här behöva inlåta oss, debetsedeln avstämplas och kvitteras, och skattepostanvisningen fränskiljes och postbefordras. För underlättande av kontrollen vid postverket lär vidare böra stadgas, att likvid i kontanta penningar av skattebelopp överstigande 1,000 kronor endast vid postkontor bör få avlämnas. Där emot torde hinder ej böra möta att även vid poststation verkställa likvid överstigande 1,000 kronor medelst postremissväxel, ställd å Kungl. Generalpoststyrelsen samt utfärdad av Riksbanken eller annan bank med av Kungl. Maj:t fastställt reglemente.

Har debetsedeln förkommit eller önskar den skattskyldige till följd av förment debiteringsfel eller eljest inbetala endast en del av det honom påförda beloppet, torde beredas honom möjlighet till likvidens verkställande genom användande av särskilda, t. ex. på kartong i annan färg tryckta skattepostanvisningar, som för ändamålet tillhandahållas av postverket.

När den bestämda uppbörsterminen gått till ända, mottager postverket icke vidare någon skatteinbetalning.

Skattepostanvisningarna förtecknas å vederbörande postkontor, som medelst å postverkets bankräkning dragen check lämpligen för varje dag och särskilt för varje fögderi insätter anvisningarnas belopp i riksbanken för länsstyrelsens räkning å statsverkets giroräkning, varefter postkontoret mot kvitto i postjournal eller å särskild specifik nota till landsfogden redovisar skattelikviden med skattepostanvisningarna och bevis om medlens insättande i riksbanken.

I detta sammanhang må antecknas, att det uppbördssätt, för vilket här ovan lämnats redogörelse, jämväl är afsett att tillämpas i fråga om utskylder eller avgifter, som förfalla till betalning å annan tid än allmän uppbördstermin, exempelvis arrendeavgifter.

I den mån landsfogden sålunda erhåller redovisning från postverket, verkställer han anteckning om de gjorda inbetalningarna i uppbördsboken.

Sedermåra vidtager hans arbete med redovisningen.

Han har för sådant ändamål först att upprätta och till kronolänsmännen överlämna specifik restlängd å oguldna utskylder. Dessa indrivås, såsom nu faktiskt sker, av kronolänsmännen, vilka dock äga att för uttagande av utskylder, som påförts från orten bortflyttade skattskyldige, omedelbart hos vederbörande myndigheter begära handräckning. Restlängderna redovisas sedermera av kronolänsmännen till lands-

fogden dels med bevis, att de kontant influtna medlen av dem insatts på deposition i riksbanken, och dels med bevis om hinder, som mött för indrivning av återstoden.

Därpå har landsfogden att den 31 december avgiva redovisning för uppbörden till Kungl. Maj:ts befallningshavande. Denna redovisning avfattas i samma ordning som den s. k. specialräkningen över uppbörden, vilken nu på årets sista dag upprättas av kronofogden och häradsskrivaren gemensamt. Den i viss mån kontrollerande verksamhet dessa båda tjänstemän hittills utövat å varandra erfordras ej längre, då landsfogden ej äger mottaga några uppbördsmedel, och kan redovisningsväsendet därför med trygghet anförtras åt honom ensam. Över den del av uppbörden, som vid årets slut ej hunnit indrivas, har landsfogden att den 30 juni aflämna redogörelse genom redovisning, som till uppställningen motsvarar den s. k. summariska räkning, vilken före tillkomsten av nu gällande uppbördsreglemente avgavs av kronofogde och häradsskrivare den 30 april. Vad av uppbörden möjligen kan vara utestående den 30 juni redovisas i nästpåföljande specialräkning. Däremot avskaffas de två s. k. balansrelationer, som för närvarande avgivas den 30 april och den 30 augusti. Dessa sistnämnda båda räkningar, vid vilka endast summarisk redovisning lämnas över utestående kronoutskylder, hava nämligen av oss ansetts kunna ersättas med en räkning, förenämnda s. k. summariska räkning, vilken i motsats mot balansrelationerna bör innefatta specifik redovisning över utestående utskylder, på det att man måtte vinna kontroll över att influtna medlen fördelats å behöriga titlar. Omföring sker på framställning av landsfogden i sammanhang med avgivande av specialräkning och summarisk räkning samt torde därjämte böra äga rum vid utgången av 1:a och 3:e kvartalen.

Avkortning och avskrivning av kronoutskylder, som av laga orsak icke kunnat uttagas, begäras av landsfogden. Vad nu härom finnes stadgat, bör i tillämpliga delar gälla även beträffande den av oss föreslagna uppbördsredovisningen och, för vinnande av bättre kontroll än den nuvarande, för framtiden tillämpas jämväl beträffande landstingsmedel, skjutsentreprenadbidrag, vägs katt m. fl. medel, som utgå efter bevillningstaxerat belopp och som debiteras och uppbäras i sammanhang med kronoutskylderna. Enligt nu gällande ordning beslutas avkortning och avskrivning av dylika medel i allmänhet av den myndighet, för vars räkning medlen debiteras och uppbäras, utan att denna myndighet därvid åtminstone i allmänhet äger tillgång till vederbörliga verifikationer.

II. Böter.

I överensstämmelse med den allmänna plan för organisationen, som uti inledningen antytts, hava vi ansett, att landsfogden, som är redogörare för kronouppbörden, jämväl bör övertaga kronofogdens redogörarställning i fråga om böter.

Men i enlighet med den av oss antagna grundsats, att landsfogden i sin redogörarställning bör befrias från varje medelsförvaltning, och då i vår organisation ingår, att verkställighet av dom i allmänhet skall vila på kronolänsmännen, följer, att verkställighet av meddelade bötesbeslut, insättning å deposition i riksbanken av influtna bötesmedel, handräckningsförfarandet, framställning om förvandling, bestyret med utbetalning mot kvitto av enskildas bötesandelar, anskaffande av de för landsfogden i och för hans begäran om avskrivning nödiga bevis m. m., äro åtgärder av den beskaffenhet, att de följdriktigt böra bero av kronolänsmännen enligt därom från landsfogden meddelade ordres och under hans inseende såsom redogörare.

Till landsfogden i denna hans egenskap böra således från domstolar och andra ämbetsmyndigheter vederbörliga utdrag av saköreslängder och utslag expedieras för att av honom befordras till verkställighet genom länsmännen. Dessa handlingar komma att i bötesredogörelsen bilda debet, varemot enligt det ovan anförda länsmännen hava att ombesörja det huvudsakliga av vad som erfordras för räkningens kredit.

Landsfogden skulle på grund av sin redogörarställning åligga att noggrant kontrollera, att bötesindrivningen av länsmännen verkställles med erforderlig skyndsamhet.

I detta sammanhang hava vi ansett oss böra erinra om den högst avsevärda förenkling i arbetet med bötesväsendet, som — andra fördelar att förtiga — skulle vinnas genom den reform av bestämmelserna om förvandling av böter, varom länge varit fråga; och det synes, som om rätta tidpunkten vore inne att nu företaga en sådan, utan att därför avvakta genomförandet av en ny strafflagstiftning. Likaledes hava vi ansett oss ej böra underlåta att fästa uppmärksamhet å vikten därav, att författningarna kunde ändras därhän, att bötesbeslut vida tidigare än nu befordrades till verkställighet.

Kronofogdarnas nuvarande åligganden med avseende å indrivning m. m. av resterande

III. Kommunalutskylder

m. fl. medel övertagas av kronolänsmännen, som skola avgiva redovisning direkt till vederbörande. I detta sammanhang och då vi, efter vad här

nedan under *Kontroll* säges, ansett oss böra föreslå, att kronolänsmannen varje månad skall till vederbörande leverera influtna medel, lärer här böra påpekas, att erforderliga förändringar i hit hörande Kungl. förordningen den 12 juli 1878 tydligen äro av nöden.

IV. Exekutionsväsendet

överflyttas på länsmännen under eget ansvar med undantag för exekutiv försäljning av fast egendom eller av fartyg, som i 94 § utsökningslagen enligt lydelsen i lagen den 11 oktober 1912 sägs, likasom ock för fördelning av köpeskilling för fast egendom eller för lös egendom i fall, då enligt 140 och 141 §§ utsökningslagen sammanträde för fördelningen erfordras. I dessa nu antydda fall bör länsstyrelsen efter sig företeende omständigheter äga att besluta, huruvida ärendet skall behandlas å landskansliet eller ute i orten, i vilket senare fall länsmannen, om han anses kompetent, men annars särskilt förordnad tjänsteman, företrädesvis landsfiskalen, blir förrättningsman.

Kontrollen över exekutionsväsendets handhavande anordnas såsom nu medelst kvartalsvis till länsstyrelsen insända dagboksutdrag med verifikationer samt genom på obestämd tid företagna inspektioner genom landsfiskalen, vilken ock bör få sig ålagt att verkställa den länsstyrelsen åliggande granskning af dagboksutdragen och hos länsstyrelsen anmäla de anmärkningar, vartill fog förekommit.

Med exekutionsväsendets överflyttande på länsmännen synes, på sätt civilministern i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 29 januari 1909 yttrade, böra följa ej allenast, att statens garanti enligt lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakas av ämbets- eller tjänsteman, bringas att omfatta medel, dem länsmannen såsom utmättningsman har om händer, utan ock att till länsmannen såsom utmättningsman utsträcket föreskriften om årlig inventering enligt förordningen den 10 juli 1899, ävensom att länsmannen i sin nu nämnda egenskap får till tjänsteåliggande att föra dagbok i utsökningsmål och sådan dagbok, som i 10 § av förordningen den 12 juli 1878 är för stadsfogde föreskriven i fråga om uppbördsrestantier.

Även i fråga om exekutionsväsendet, i fall det anförts åt kronolänsmännen på eget ansvar, hava vi ansett vissa kontrollföreskrifter av nöden i syfte att vid utmätning influtna medel icke må bliva hos utmättningsmannen inneliggande längre tid än nödigt är. Stadgandet om redovisning för laga kraftvunnet utslag direkt till borgenär, som därom gjort framställning enligt 18 § i Kungl. kungörelsen om kronofogdes och stadsfogdes dagbok m. m. den 12 juli 1878, sådant detta lagrum lyder

i Kungl. kungörelsen den 10 juli 1899, synes oss ur synpunkten av kronans ersättningsplikt böra utsträckas att gälla alla de fall, där nu lyftningen av utmätta medel beror blott av den sökandes anmälan, och att således översändandet direkt till utmätningssökanden även utan dennes begäran bleve regel. Postavgifterna borde efter vår uppfattning bäras av statsverket, som har det största intresse av att medel, för vilkas redovisande detsamma påtagit sig ansvaret, bliva snarast redovisade. Är utslaget lagakraftvunnet, borde således enligt vår mening redovisning i varje fall äga rum, så snart medlen influtit. Och beror redovisningen på företeendet av bevis om laga kraft, bör likaledes utmätningssmannen genom deposition i riksbanken snarast avbördas sig beloppet. Vi tillstyrka följaktligen, att de härav påkallade författningsändringar måtte vidtagas att träda i kraft samtidigt med det, att den avhandlade reformen till äventyrs kommer att genomföras.

Dessa önskemål stämma väl överens med vår på annat ställe uttalade mening, att kronolänsmannens tjänstekassa bör medelst behörig redovisning en gång i månaden tömmas.

V. Verkställighet af utslag i brottmål

älagges kronolänsmännen. De ändringar av lagstiftningen, vilka härav påkallas, torde icke här behöva påpekas.

VI. Polisväsendet å landsbygden.

Fögderiförvaltningskommittén har funnit den anordning av polis-skyddet å landsbygden, som enligt 1908 års nådiga proposition n:o 71 i huvudsak införts, icke tillfredsställande. På skäl, som närmare utvecklas å sidd. 459 ff. i betänkandet, har därför kommittén med bibehållande av den ridande polisinstitutionen samt av möjligheten att anordna tillfälligt polis å landsbygden, i övrigt givit förslag till en ny organisation, som förmenas skola bättre än den nuvarande fylla anspråken på polis-skydd för landsbygden. Sålunda har kommittén, jämte det att detsamma berett en mera fast organisation åt den egentliga lokalpolisen, indragit den nu befintliga s. k. reservpolisstyrkan och inrättat en kår distriktpoliser, vars medlemsantal satts, allt efter de i betänkandet behandlade olika linjerna I, II, III och IV, till resp. 420, 335, 250 och 250.

Vid betraktande av de förslag fögderiförvaltningskommittén sålunda framställt måste man enligt vår uppfattning vara ense med kommittén i dess syfte att åt den egentliga lokalpolisen, som avser uppehållandet av ordningspolis i municipalsamhällen, fabriks- och stationssamhällen samt i allmänhet i orter med mera sammanträngd befolkning, giva en fastare ställning. Och eftersom det allt fortfarande måste vara en nödvändighet, att kostnaden för det förstärkta polisskyddet å landsbygden bör bäras i regel till hälften av orten och till hälften av staten, kan man icke annat än dela kommitténs åsikt även därom, att i fall sådant polisskydd efter objektiva grunder prövas å någon plats av nöden, men orten undandraget sig att bevilja därför erforderliga medel, Kungl. Maj:t skall äga att intill ett lämpligt, i allmän författning bestämt belopp ålägga orten att tillskjuta sin andel. Vi tillstyrka fördenskull, att denna del av polisväsendet å landsbygden ordnas genom bestämmelser i enlighet med kommitténs förslag å sidd. 472 och 473.

Likaså hava vi intet att invända varken emot förslaget å sid. 492 angående statsanslag under viss förutsättning för anställande av länsdetektiv eller emot ordnandet av tillfällig polis enligt förslaget å sid. 495, i vilka hänseenden kommittén icke avvikit från vad som nu är gällande.

Däremot anse vi oss äga giltiga skäl att intaga en från kommitténs majoritet skiljaktig uppfattning såväl vad angår vissa föreslagna bestämmelser rörande den ridande polisinstitutionen som ock företrädesvis i fråga om förslaget att, med upphävande av nu gällande avtal om den s. k. reservpolisstyrkan, införa den nya form för polisskydd å landet, som benämnts distriktpolis.

Vad först angår den ridande polisen, har kommittén trott sig kunna ej så obetydligt reducera kostnaden. Trots bekomna uppgifter om de belopp, vartill manskapets avlöningsförmåner år 1910 belöpt sig i de av rikets län, där institutionen då varit införd, vilka uppgifter utvisa ett medium av 2,227 kronor per karl, har kommittén sänkt avlöningen till 1,850 kronor.

Härvid föranledas vi till den erinran, som av erfarenheten torde vara bestyrkt, att man vid antagandet av karlar för den ridande polisen måste ställa kravet på mannens egenskaper vida högre än vad som gäller i fråga om andra ordningspoliser. För det första måste en ridande polisman hava tjänat så länge vid kavalleriregemente, att han kan inrida och dressera sin häst samt vid tjänstgöring som polisman verka med fullkomlig behärskning av hästens rörelser. Det finnes län, där man icke antager manskap för verksamhet som ridande polis utan att den sökande visar sig hava tjänat omkring 3 år vid

kavalleriregemente. Och vidare hör det till arten av den ridande polisens tjänst, att han arbetar större delen av tiden på egen hand utan att städse kunna av förmän omedelbart övervakas. Detta förhållande medför, att stora anspråk ställas på hans karaktärsegenskaper, hans förmåga och vilja att bära upp sin ställning och handla med takt och besinning. Allt detta torde nogsamtidigt förklara, att en ridande polisman med allt skäl framställer krav på och erhåller icke oväsentligt högre avlöningsförmåner än fotfolket i polistjänst i all synnerhet på landsbygden. Fördenskull måste vi uttala den mening, att det icke torde vara klokt att vid beräkning av avlöning för ridande polismän avvika från den i orterna vunna erfarenhetens lärdomar.

Emot kommitténs anvisning på billigare utväg att erhålla reservhäst för en station ridande polis måste vi ävenledes göra en gensaga. Efter en erinran, att man skall i Östergötlands län funnit reservhäst icke vara oundgängligen nödvändig å hvarje station, ifrågasätter kommittén, att avtal om tillhandahållande av reservhäst vid behov kunde träffas med någon närboende hästägare. Men dels lär erfarenheten från Östergötlands län vara vida mindre än den, som vunnits i de sydsvenska länen, vilkas organisation av den ridande polisinstitutionen torde tjänat som mönster för andra orter, och där man funnit av nöden att hålla reservhäst på stall; dels får man, beträffande förslaget att med grannar avtala om tillhandahållande vid behov av reservhäst, lägga märke till att polishästen måste besitta egenskaper, speciella för hans arbete. Vilken häst som helst, låt vara än så kraftig och i övrigt duglig, passar icke till polishäst. Den nyss åberopade erfarenheten särskilt från Malmöhus län har visat, att man bör för ifrågavarande ändamål använda oinridna remonter. Karlen skall själv, såsom ovan yttrades, kunna inrida och dressera sin häst, men vid hastigt inträdande behov av polistjänst till häst måste detta vara undångjort. Behov av reservhäst inträder vid en station så snart någon av de ordinarie hästarna till följd av sträng tjänstgöring tar vila eller på grund av sjukdom bör hållas på stall. Det torde således vara klart, att, när en station ridande polis måste bestå av minst två ryttare, vilka i tjänstgöring städse böra följas åt, en reservhäst är oundgängligen nödig.

Slutligen har kommittén kategoriskt förklarat, att »andel i arvode åt en förman» icke vidare behöver beräknas, när det icke torde vara erforderligt att för ridande polis hava annan förman än kronofogde eller länsman. Härtill genmäles, att oavsett den omständigheten, att för uppdraget lämplig kronofogde eller länsman kanske ej är boende där en station bör förläggas, utan man måste anlita någon stads polis-

man, så tarvar ekonomin för en dylik polisstation ett mycket avsevärt arbete. Anordnandet av stall, uppköp av hästar, foder, persedlar, tillsyn över vården av den dyrbara materielen, penningeanslags handhavande samt förändret av den rätt vidlyftiga och minutiösa räkenskapen äro allt arbeten, som icke torde falla under förmanskapet, men som i regel lagts å den därför anlitade person och följaktligen måste ersättas.

På grund av vad nu yttrats tillåta vi oss på det bestämdaste avråda från det enligt vår uppfattning vanskliga i att beträffande kostnaden för den ridande polisen räkna med lägre siffror än som framgå ur redogörelserna för år 1910.

Vi övergå nu till frågan om införandet av distriktpolis och om det föreslagna upphävandet av anordningen med den s. k. reservpoliskåren.

Idealet för ett verksamt polisskydd å rikets landsbygd, så ordnat, att en var av dess inbyggare vid fara till person eller egendom skall med någon sannolikhet kunna påräkna skydd och hjälp av ordningsmakten, kan av lätt insedda skäl, synnerligast vad angår glest befolkade trakter, med all säkerhet icke på länge uppnås. Det skulle nämligen efter vår uppfattning förutsätta en patrullering, så intensiv, och en personal för sådan tjänst, så mångtalig, att varje tanke på anordnande av ett slikt polisskydd måste anses utesluten. Tillsvidare måste nog därför medborgarnas skydd å landsbygden fortfarande vila närmast på självförsvaret, och statens strävanden beklagligtvis begränsas till mått och steg, vilka i mångt fall få anses ganska ofullkomliga. Men detta förhållande utesluter för ingen del, att man vid organisationen av rikets landsbygds polisväsende bör söka att å varje tid anpassa sig efter de behov, som erfarenheten visat vara mest trängande och vilka utan allt för omättliga kostnader kunna tillfredsställas.

För den organisation av fögderiförvaltningen, som av oss ifrågasättes och som går ut på, bland annat, att kronofogdetjänsterna borde indragas och kronofogdarnas befattning med polis- och åklagarbestyren anförtros en för länet anställd landsfiskal, har fögderiförvaltningskommittén, vad polisväsendet angår, föreslagit inrättandet av en distriktpolisinstitution omfattande 335 distrikt i riket. Inom varje sådant distrikt anställas en för ändamålet utbildad polisman med uppgift (jfr sid. 479 i betänkandet): att vaka över upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet inom distriktet, tjänstgöra vid tillfällen då större folkmängd är samlad, såsom vid marknader, samt eljest då oordningar eller förbrytelser inträffat eller kunna befaras, att i den mån sådant erfordras verkställa patrullering inom sitt distrikt och att, även där patrullering icke förekommer, ombesörja ordningens upprätthållande.

Han inställer hos förmannen lösdrivare och bettlare, övervakar föreskrifterna rörande ekonomi och politi och lämnar erforderligt polisskydd, där den enskilde hotas till person och egendom. Han biträder på order förman i polisgöromålen och verkställer själv polisundersökningar, anhåller och inställer hos förmannen för brott misstänkta personer, ja »när helst brott begåtts eller misstänkes föreligga», skall han »söka upptäcka brottet» och efterspana förövaren. Allt detta skall distriktpolisens fullgöra inom sitt distrikt, men han skall kunna beordras till tjänst även utom distriktet, och kommittén har gått så långt, att den låtit den sålunda ordnade distriktpoliskåren ersätta hela den år 1908 beslutade reservpoliskåren om 158 man ur städernas skolade och övade polispersonal. »Därest distriktpolisens tjänstgöring ordnas i huvudsak på ovan angivna sätt», anser kommittén, »att den egentliga landsbygden genom distriktpolisorganisationen skall erhålla den ordningspolis och den förstärkta polisbevakning, varpå berättigade anspråk föreligga».

Gärna medgives, att tillförandet till landsbygdens polisväsende av 335 man särskildt utbildade polismän, förutsatt att ingen rubbning sker av det för landsbygden i övrigt avsedda polisskydd, är en förmån, som icke bör underskattas. Men det är två omständigheter, varpå vi vilja här fästa uppmärksamhet.

För det första lär man icke ens med denna anordning böra hängiva sig åt den illusionen, att därmed den egentliga landsbygden är på ett tillfredsställande sätt skyddad i polishänseende.

Undersöker man vilken areal, som i medeltal blir föremål för ifrågavarande polismäns övervakande omsorger, skall man visserligen finna, att detta medeltal för hela riket blir blott 13 kvadratmil för varje karl, men förhållandena bliva mycket växlande. Sålunda inhämtas av tabellen å sidd. 360—361, att exempelvis

14	distriktpoliser i Norrbottens län få en var	75	□-mil
10	» i Jämtlands » » » »	51	»
22	» i Västernorrlands län få en var	11	»
15	» i Örebro » » » »	5,5	»
22	» i Värmlands » » » »	9	»
25	» i Malmöhus » » » »	2	»
11	» i Jönköpings » » » »	10	»
20	» i Stockholms » » » »	4	»

o. s. v., då folkmängden lagts till grund för fördelningen. Skulle man som sådan grund använt arealen, för vilket fall kommittén räknat med

ett antal av 464 distrikt, borde för att nämna ett par fall Västerbottens län erhålla 59 distrikt, Skaraborgs län 8, Älvsborgs 13, Södermanlands 6 o. s. v. — Tänker man på den antydda möjligheten av patrullering och ställer indelningen i beroende av längden utav länens allmänna vägar — 318 distrikt enligt förslaget med tillhopa 6,146 nymil vägar — så erhåller

varje av 25 distrikt i Norrbottens län	11 nymil
» » 23 » i Västernorrlands län	11 »
» » 10 » i Skaraborgs »	34 »
» » 10 » i Kalmar »	33 »
» » 19 » i Östergötlands »	21 »

o. s. v. Kommittén har dock för sin del förkastat länens väglängd såsom indelningsgrund av det skälet att »det är ju icke vägarna i och för sig, som behöva polisskydd, utan befolkningen, som färdas å eller är bosatt vid vägarna».

Men även om man håller sig till den av kommittén antagna indelningsgrunden, nämligen folkmängden, synes det oss, att det vore en utopi, om man låte förleda sig till det antagandet, att exempelvis i det tämligen jämnt bebyggda Örebro län en distriktspolis med 5 à 6 kvadratomils tjänstgöringsdistrikt skulle kunna inom detta område någorlunda fullgöra den uppgift, som enligt förslaget honom tilldelats. Ingen förnekar, att han på den plats, där han under patrullering för tillfället befinner sig, skall bli till nytta, om just i det ögonblicket ett brott där förövats eller en bettlande lösdrivare uppspanas o. s. v. Men, om sådant inträffar i hans frånvaro, huru skall man finna utväg att påkalla honom, vart skall budet sändas? Distriktspolisen genomvandrar måhända just i det ögonblicket en glest befolkad trakt flera mil från det ställe, där hans närvaro är av nöden. Sådana missförhållanden, vilka naturligtvis bli än mer skriande ju större distrikten inrättas, äro i själva verket olägenheter, om vilka vi ovan antytt, att de i ett glest befolkat land icke rimligtvis stå att avhjälpa. De äro enligt sakens natur oskiljaktiga från de stora viddernas land. Och vid sådant förhållande synes oss klokt, att man icke genom organisationer, vilka i själva verket äro blott palliativ, söker invagga sig i föreställningar om resultat, som icke torde stå i mänsklig makt att ernå.

För denna polisorganisation, vilken således enligt vår uppfattning icke skulle i verkligheten svara emot de förväntningar, som på densamma ställts, har kommittén beräknat en kostnad för statsverket av 556,150 kr. årligen. Och dock har man ställt i utsikt att kunna för ett

årsarvode av 1,200 kr. jämte 150 kr. beklädnadsersättning vinna för ifrågavarande polistjänst därför särskilt utbildade män. Det vill synas oss, som om även detta antagande stode i strid med vad erfarenheten lär.

Den andra omständigheten, som enligt vår mening härvid är att beakta, avser kommitténs plan att i och med anordnandet av ifrågavarande distriktpolisinrättning indraga den år 1908 införda reservpolisstyrkan, »varigenom de medel», som nu utgå till städerna, även om de kontraherade polismännen ej tagas i anspråk, »skulle komma ett statsändamål till godo» (sid. 355). Distriktpoliskåren skulle följaktligen, såsom för övrigt ovan redan är sagt, icke allenast under normala förhållanden nöjaktigt förmå tillfredsställa berättigade anspråk på nödigt polisskydd å landsbygden, den skulle även lämna det reservpolisskydd, som ögonblickligen tarvas, när, såsom det heter i 1908 års nådiga proposition om landsstaten (sid. 177), »en folkmängd samlar sig tillhopa och stör lugnet eller allmänna ordningen samt visar trotsighet mot offentlig myndighets befallning».

Skälen för inrättandet av 1908 års reservpolisstyrka behöva vi här ej upprepa, de finnas noggrannt angivna i nämnda nådiga proposition. Huvudsaken var, som bekant, att regeringen skulle vara i stånd att, utan anlitage av militär vapenmakt eller en i överksam beredskap hållen gendarmerikår, vid de ej sällan förekommande tillfällen, då oroligheter å någon viss plats på landet inträffade, genast lämna erforderligt skydd av civil polis. Om den organisation, som då föreslogs och som följande året ganska tydligt visade, att den motsvarade förväntningarna, yttrade 1908 års statsutskott: »Kungl. Maj:ts förslag om att för sådant ändamål genom avtal med städerna tillförsäkra sig rätt att vid förefallande behov få använda en del av städernas poliskårer synes utskottet lyckligt funnet, särskilt med hänsyn därtill, att genom en dylik anordning å ena sidan med all sannolikhet kommer att erhållas för ändamålet särskilt lämpad personal och å andra sidan staten befrias från nödvändigheten av att hålla i överksam beredskap en större poliskår, stationerad å en eller flera platser.»

Nu menar kommittén däremot, att ifrågavarande polisskydd lämpligare skall lämnas sålunda, att man efter en på förhand uppgjord plan vid behov detacherar erforderlig styrka ur distriktpolisen, vars personal skulle vara bättre anpassad för tjänstgöring å landet. Oavsett att enligt vår mening städernas polismän utan allt tvivel just för ifrågavarande tillfällen till följd av sin vid sådan polistjänst ständigt vunna övning bättre än de på landsbygden i isolerad verksamhet arbetande distriktpoliserna skola finnas användbara, fästa vi uppmärksamheten

därå, att för de nu avhandlade tillfällena den allra största snabbhet i samlingen är en oeftergivlig förutsättning. Det må vara tillåtet att sätta i fråga, huru man skall på några timmar även efter den sorgfälligast uppgjorda plan kunna samla exempelvis 50 man ur distriktpolisernas styrka. Spridda i distrikt om kanske 5, 9 eller 11 kvadratinil lära dessa distriktpoliser ofta nog kanske först efter flera dagar stå att anträffa med kallelse. Om resultatet av ett sådant uppbåd torde knappast vidare behöva yttras.

Såvitt vi kunna finna, lärer redan av dessa skäl varje tanke på ett övergivande av kontrakten med städerna böra förfalla. Man har som ovan antyddes anmärkt, att kostnaden, omkring 100,000 kronor, icke skulle tjäna statsändamålet. Tvärtom vill det synas oss, som om förvisningen, att regeringen i varje stund kan mot en årspremie till nämnda belopp förfoga över en för vårt lands behov vid de ifrågavarande tillfällena nödig, väl organiserad och övad samt hastigt samlad civil polisstyrka, stämmer väl överens med statsändamålets idé.

Hr statsrådet behagade härav finna, att vi för vår del på det bestämdaste måste avråda från ett beträdande av den väg, som kommittén utstakat för ordnandet av lantpolisväsendet, i vad rör inrättandet av distriktpolis samt indragningen av den med städerna kontraherade reservpolisstyrkan. Fast mera hålla vi före, att den förstärkning av landsbygdens polisskydd, som är möjlig, tillsvidare måste beredas genom utveckling av den extra polisbevakning, som kommittén benämnt lokalpolis, samt ett kraftigt understödjande av den ridande polisens utbredning till allt flera orter. Väl är sistnämnda polisform en mycket dyrbar sak, men den är effektiv och för övrigt icke kostsammare än att Riksdagen år 1908 utfäst sig att, där ridande polis genom orternas uppföring bevisats vara nödig och nyttig, statsverket skall bära halva årskostnaden. Att insikten om dess nytta börjar bliva allmän, ådagalägges i sin mån därav, att sedan 1912 års landsting i ett af rikets län vägrat fortsatt anslag, kommunerna själva tagit saken i sin hand och anvisat erforderliga medel.

Likasa anse vi högeligen vanskligt att antaga kommitténs beräkningar av kostnaden för den ridande polisen. Huruvida kostnaden bör på annat än hittills gällande sätt fördelas emellan staten och orten, därom sakna vi anledning att i detta sammanhang med bestämdhet yttra oss. För vår del hava vi icke av kommitténs betänkande blivit övertygade om, att någon anledning ännu föreligger att därutinnan frångå de grunder, som infördes år 1908.

VII. Åklagarväsendet å landsbygden

bör enligt vår åsikt fortfarande i allt huvudsakligt vila på kronolänsmännen, vilkas kompetens av skäl, som fögderiförvaltningskommittén utvecklat å sidd. 238 ff., lärer böra höjas genom härför lämpliga bestämmelser.

Men därjämte bör landsfiskalen, såsom vi på annat ställe framhållit, vara överordnad åklagare i enlighet med kommitténs förslag å sidd. 404 ff., vari vi i allt huvudsakligt bedja få instämma.

Då landsfiskalen enligt vår mening bör vid häradsrätterna, i den mån det är honom möjligt, noggrannt följa och iakttaga kronolänsmännens sätt att sköta åklagarsakerna, bör han snart komma underfund med, var svårare brister äro tillfinnandes och kunna sörja för erforderlig rättelse. Därjämte skall det åligga honom att själv i svårare fall föra åklagarens talan.

Genom dessa mått och steg torde åklagarväsendet på landsbygden kunna förväntas vinna den lyftning, som från flera håll påyrkats, och nöjaktigt fylla anspråken, intilldess en gång ett modernare rättegångsförfarande hos oss föranleder frågans återupptagande.

I detta sammanhang torde vi få erinra, att då i förslaget om beredande åt kronolänsmännen av underbyggnad i detektivens uppgift det måste ingå, att han förvärvar erforderlig insikt om sättet för verkställande av de i brottmål så nödiga förundersökningarna, ett väsentligt moment i hans utrustning för åklagarkallet därmed torde få anses vara någorlunda tillgodosett.

VIII. Kronofogdens åligganden såsom

Kronans ombudsman

övertagas i regel av kronolänsmännen, som således bland annat skola hava att bevaka kronans rätt i avseende å danaarv o. d. samt hennes fordringar i konkurser och vid exekutiva auktioner m. m.

Med avseende å *markegångssättningen* har man dock av praktiska skäl ansett, att landsfogden bör övertaga kronofogdens nuvarande bestyr för uppgörande av priskuranter till ledning för den årliga markegången (A-markegången) i slutet av oktober månad. Detta bestyr innebär huvudsakligen allenast att upprätta sammandrag och att uträkna medeltalet av

de av kommunalnämnderna i avgivna priskuranter uppförda pris och kan således utföras å landsfogdekontoret. Uppgörandet av priskuranter till ledning vid bestämmandet av årsprisen å länets huvudpersedlar (B-prisen), som skola ingå i beräkningen av medelmarkegångsprisen, sker däremot vid sammanträde vanligen å tingsställe i slutet av mars månad med utsedda markegångsnämnder och påfordrar därför resor, som särskilt i de nordligare delarne av landet kunna vara rätt betungande. Det har därför ansetts enklast, att denna sak ordnas så, att Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle äga att särskilt för varje gång förordna den närmast sammanträdesstället bosatte kronolänsmannen, om han är därtill lämplig, men i annat fall annan lämplig kronolänsmän att såsom kronans ombud kalla till markegångsnämndssammanträde, leda förhandlingarna vid detsamma samt därvid bevaka kronans rätt och bästa. Skäligen borde den förordnade kronolänsmannen äga åtnjuta rese- och traktamentsersättning för uppdraget.

IX. Åliggandet att avsluta

civiläktenskap

överflyttas å domhavandena i enlighet med fögderiförvaltningskommitténs förslag.

X. Kronofogdens befogenhet med avseende å

fjärdingsmannabestyret

övertages av kronolänsmannen.

XI. Övriga kronofogden åliggande, ej särskilt nämnda bestyr överflyttas ävenledes å kronolänsmannen.

XII. Upprättande av

röstlängden för val till riksdagens Andra kammare

bör naturligen åligga landsfogden. Erforderliga uppgifter å män, som icke behörigen erlagt kommunalutskylder, lämnas av kronolänsmännen, som enligt det föregående hava restantieindrivning av kommunalutskylder

om hand. Till övriga uppgifter, som för det närvarandeskola avlämnas av kronofogden, har landsfogden med den föreslagna organisationen omedelbar tillgång, vilket uppenbarligen i sin mån förenklar arbetet med röstlängdens upprättande.

Detta arbete är emellertid mycket besvärligt, och det vore därför en avsevärd lindring för landsfogden, om röstlängden behövde upprättas blott vart 3:de år, d. v. s. de år, då val till Andra kammaren skola äga rum.

XIII. Häradsskrivarnes bestyr med avseende å

inskrivningslistorna rörande värnpliktiga

hava vi ansett böra överflyttas å prästerskapet. Därigenom och då prästerskapet i alla fall tillhandahåller de behövliga uppgifterna samt är skyldigt granska och komplettera de av häradsskrivaren nu uppgjorda inskrivningslistorna, undvikes s. k. dubbelarbete.

Pastor borde naturligtvis få åtnjuta den till häradsskrivaren nu utgående ersättning för upprättandet av innskrivningslistorna.

XIV. Mantalsskrivningarna.

För att bereda landsfogden tillfälle att utan olägenhet kunna övertaga redovisningsarbetet angående kronoutskylder och böter hava vi ansett, att mantalsskrivningsbestyret borde överflyttas å kronolänsmännen på sätt fögderiförvaltningskommittén föreslagit under sitt alternativ IV.

Härigenom skulle man också bliva i tillfälle att realisera ett vid upprepade tillfällen och särskilt i sammanhang med den nuvarande mantalsskrivningsförordningens tillkomst framställt önskemål om gemensam mantalsskrivningstid för hela riket i början av det år, för vilket mantalsskrivning sker (mantalsåret). I Stockholm och Göteborg förrättas nu mantalsskrivningarna i början av mantalsåret, men i riket för övrigt under tiden 15 november—31 december året dessförinnan. Det är påtagligt, att olägenheter skola uppstå dels därigenom, att mantalsskrivningarna ske före mantalsårets ingång och dels därav, att mantalsskrivningstiden icke är densamma för landet i dess helhet, och dessa olägenheter kunna endast ofullständigt förebyggas genom den »efterskrivning», som till avhjälpande härav nu måste ske. Bestämdes, att mantalsskrivningarna i hela landet skola ske i början av varje år för det löpande

året, skulle önskvärd ordning och reda vinnas i mantalsskrivningsförhållandena, varjämte prästerskapet kunde vinna befrielse från uppgörandet av tilläggsförteckning enligt § 10 mantalsskrivningsförordningen och mantalsskrivningsförrättaren åtskilligt arbete med komplettering av mantalslängderna.

Under förutsättning av dylikt framflyttande av tiden för mantalsskrivningarna och kronolänsmännens övertagande av mantalsskrivningsbestyret, skulle detta kunna ordnas huvudsakligen på följande sätt:

1:o) Mantalsskrivningarna förrättas av kronolänsmännen under januari månad varje år. Denna tid lärer vara fullt tillräcklig, då kronolänsmannen med sitt mindre tjänstdistrikt får avsevärt mindre antal förrättningar än landsfogden.

2:o) Till ledning för mantalsskrivningen erhålla kronolänsmännen senast den 15 december varje år från landsfogden den i § 6 mantalsskrivningsförordningen omförmälda stomme till mantalslängd.

3:o) Så snart mantalslängden hinner avslutas och senast den 20 februari översänder kronolänsmannen längden med bilagor till pastor för granskning.

4:o) Pastor återställer längden med bilagor till kronolänsmannen senast den 1 mars med förteckning över de anmärkningar, vartill granskningen givit anledning.

5:o) Sedan i anledning av pastors anmärkningar vederbörliga rättelser i mantalslängden ägt rum, skall längden, så snart den sålunda blivit justerad och senast den 5 mars, av kronolänsmannen insändas till landsfogden. Mantalslängden skall av kronolänsmannen siffreras endast beträffande dem, som vid mantalsskrivningen befriats från erläggande av mantalspenningar. Den övriga siffreringen, som i viss mån får anses vara ett debiteringsarbete, verkställs av landsfogden, som även summerar längden.

6:o) Landsfogden, hos vilken mantalslängden får kvarstanna intill den 1 april, då den översändes till taxeringsnämndens ordförande, åligger att under tiden låta verkställa avskrifter av mantalslängderna i den mån sådant medhinnes. Tiden för mantalslängdens översändande till taxeringsnämndsordföranden, som nu är bestämd till senast den 20 mars, har ansetts kunna framflyttas till åtminstone den 1 april på den grund, att taxeringsnämndsordföranden genom den här nedan sidd. 36—37 föreslagna anordningen med gemensam blankett för mantals- och taxeringslängderna m. m. får inkomsttaxeringslängden i huvudsak upplagd i och med mantalslängdens uppläggande.

7:o) Taxeringsnämndens ordförande återsänder inom 5 dagar efter taxeringsnämndens sista sammanträde mantalslängden med bilagor till landsfogden, som, därest avskrifter av mantalslängderna icke redan medhunnits, nu låter fullborda detta arbete. Så snart ske kan och senast den 20 juni skall mantalslängden m. m. överlämnas till landskontoret. Samtidigt översändes avskrift av mantals- och taxeringslängderna till kommunalstämmans ordförande, som omedelbart efter utgången av den tid, under vilken taxeringslängderna hållits tillgängliga för allmänheten, återställer samtliga längder till landsfogden.

8:o) Med avseende å mantalslängdens upprättande enligt vårt förslag må här erinras, att särskild rad användes för varje person, om vilken kan antagas, att han har att erlægga andra utskylder än mantalspenningar och sjukvårdsavgift, att icke mer än *en* fastighet uppföres på var rad samt att den skattskyldiges postadress i särskild kolumn antecknas.

XV. Landsfiskalerna, deras antal och avlöningsförmåner m. m.

Om dessa tjänstemäns allmänna åligganden hava vi redan å sid. 14 uttalat oss.

Vi hava även berört deras betydelse för den kontroll över kronolänsmännens tjänstverksamhet, som länsstyrelsen enligt vår uppfattning icke kan undvara vid den nu föreslagna organisationen av fögderiförvaltningen. I detta avseende önska vi här återföra i minnet de tänkvärda ord, som vid underdånig föredragning den 29 januari 1909 av frågan om landsstatens löneroglering yttrades av dåvarande chefen för civildepartementet. Hans ord föllo sålunda:

»Flertalet av fögderitjänstemännens funktioner kräva mycken noggrannhet, vaksamhet och takt. Få vårdslöshet och godtycke där göra sig gällande, bliver allmänheten i hög grad lidande. Dessa funktioner äro ock ofta sådana, att de erbjuda särskilda frestelser till mannarnas och underslev av olika art. Att man endast i undantagsfall kunnat konstatera, att här ifrågavarande tjänstemän fallit offer för dessa frestelser, lærer visserligen i främsta rummet vara att tillskriva det goda sätt, varpå kåren i huvudsak är rekryterad, men att en verksam kontroll härvidlag även har sin stora betydelse, borde icke kunna förnekas. För övrigt synes det mig ligga för öppen dag att, lika litet som en affärsman kan åtnöja sig med att från sitt kontor följa ett för hans räkning pågå-

ende arbete och en eller annan gång göra ett personligt besök på arbetsplatsen, lika litet kunna länsstyrelserna på dylikt sätt i tillfredsställande mån leda och kontrollera de över ett läns vidsträckt område fördelade lägre tjänstemännens verksamhet. För att vinna nödig arbetsintensitet och förekomma misstag eller missbruk erfordras i det ena som andra fallet förmän, som själva deltaga i det praktiska arbetet, stå de övriga arbetande nära och noga känna deras personliga egenskaper och förhållanden.»

Detta yttrades då om kronofogdarna. Vi våga i huvudsak tillämpa dem på den nya landsfiskalen, vilken, såsom vi å sid. 13 antytt, »icke av sina mera direkta tjänståligganden hindras från att med avseende på kontrollen vara länsstyrelsens högra hand». Då enligt planen hans verksamhet i främsta rummet är inriktad på polis- och åklagarväsendet och fördenskull han själv, oavsett sin juridiska utbildning, skall hava praktiskt studerat sig in i dessa viktiga saker, bör han speciellt på detta område komma att verka vida mera initiativkraftigt än kronofogdarna, vilka av sin mångskiftande verksamhet därifrån hindrats. Men man får icke heller förgäta betydelsen av en skarp kontroll å exekutionsväsendet, varom vi på sitt ställe uttalat oss, eller den inspektion över kronolänsmännens allmänna offentliga verksamhet, som ock blivit av oss berörd. Allt detta lär, oavsett erforderliga ändringar i lagar, böra närmare preciseras i den instruktion, som, i händelse förslaget vinner tillämpning, samtidigt därmed torde utfärdas.

Beträffande *antalet* landsfiskalstjänster enligt fögderiförvaltningskommitténs alternativ II hava 17 länsstyrelser ansett sig icke behöva mer än en landsfiskal, under det att i flera fall uttalats farhågor för, att landsfiskalen icke skulle få full sysselsättning, såvida icke även andra göromål pålades honom än dem kommittén föreslagit. För Malmöhus, Kopparbergs och Västerbottens län hava vederbörande länsstyrelser uppgivit, att 2 landsfiskaler vore erforderliga i varje av nämnda län, och från de norrländska länen har uttalats, att en landsfiskal torde, i följd av länens vidsträckthet och de mindre goda kommunikationerna därstädes, få svårt att medhinna de göromål, som av kommittén avsetts för denne tjänsteman.

Med den ställning hos länsstyrelsen, som vi föreslagit för landsfiskalen, lär icke vara att befara, att landsfiskalen icke skall få fullt upp att göra. Emellertid synes det antagligt, att i ett eller annat län, särskilt i Gottlands län, landsfiskalsgöromålen lämpligen skulle kunna uppdragas åt länsnotarien eller annan av länsstyrelsen utsedd person mot åtnjutande av särskilt arvode och därjämte den rätt till rese-

ersättning, som kan tillkomma landsfiskal vid tjänstresor. Å andra sidan hava vi, i likhet med kommittén, ansett sannolikt, att i ett eller annat av de största länen, särskilt i Malmöhus län, kan bliva nödvändigt att anställa två landsfiskaler, men då flera landsfiskalstjänster icke böra tillsättas, än som är oundgängligen nödigt, synes tillsvidare och till dess erfarenhet vunnits, i vad mån landsfiskalerna bliva upptagna av de för dem huvudsakligen avsedda göromålen, landsfiskalstjänsternas antal böra begränsas till 24.

Med avseende å *avlöningsförmåner* för landsfiskalerna framhåller kommittén, att landsfiskal, med hänsyn till de stora kompetensfordringar, som ställts å honom, och vikten av, att han i sitt betydelsefulla arbete såsom överordnad åklagare och polischef bleve oberoende av extra inkomster, måste tillerkännas jämförelsevis goda aflöningsförmåner. Då det emellertid synts kommittén troligt, att landsfiskalstjänsterna komme att rekryteras med yngre personer, särskilt andre och tredje länsnotarier, ansåg kommittén, att begynnelseavlöningen skulle kunna sättas något lägre än eljest och tjänstemannen i stället böra tillgodoses med ett tredje ålderstillägg. Kommittén föreslog i enlighet härmed avlöningsförmåner för landsfiskalen sålunda: lön 2,800 kronor, tjänstgöringspenningar 1,800 kronor, tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring, samt ortstillägg med 400 kronor för landsfiskal i Stockholms län och med 200 kronor för landsfiskal i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

För tjänstresor föreslogs reseersättning enligt 4:e klassen i resereglementet, dock utan rätt till dagtraktamente, varjämte kommittén, som placerat landsfiskalen ute i länet och icke som tjänsteman vid länsstyrelsen, beräknat, att till tjänstlokal samt expenser m. m. skulle lämnas förvaltningsbidrag å respektive 600 kronor, 400 kronor och 200 kronor, allt efter den grupp av län, som landsfiskal tillhörde.

När kommittén föreslagit, att landsfiskalen vid sina tjänstresor endast skulle åtnjuta reseersättning och icke därjämte dagtraktamente, har detta uppgivits vara föranlett av farhåga att, om landsfiskal tillerkändes även dagtraktamente, statsverket skulle få vidkännas större utgifter än nödigt vore. Då den av oss föreslagne tjänstemannen skulle vara placerad i länsstyrelsen och vi tänkt oss, att Kungl. Maj:ts befallningshavande lämpligen borde äga pröva befogenheten av landsfiskalens tjänstresor i länet, hava vi icke funnit några betänkligheter behöva möta mot att honom tillerkännes även dagtraktamente. Vi hava tvärtom funnit det synnerligen angeläget, att han får full ersättning för sina reseutgifter, så att hans ordinarie löneförmåner icke må behöva tagas i

anspråk härför, vilket säkerligen komme att menligt inverka på hans intresse för sådana tjänsteåligganden, som erfordra resor.

Det av kommittén föreslagna förvaltningsbidraget blir naturligtvis obehövt, då landsfiskalen anställes i länsstyrelsen och därstädes erhåller tjänstlokal samt nödiga skrivmaterialier m. m.

Kommitténs förslag angående *lön* och *ålderstillägg* synes vara fullt motiverat, och härvid hava vi således icke något att erinra. Däremot anse vi det föreslagna *ortstillägget* lämpligen böra bestämmas att utgå med belopp och på sätt, som nu gäller beträffande ortstillägg för åtskilliga 1:ste länsnotarier m. fl. Även *tjänstgöringspenningarna* torde böra utgå i huvudsaklig överensstämmelse med vad som är förhållandet beträffande nyssnämnda tjänstemän och således bestämmas olika för olika län efter därför gällande klassindelning. Måhända böra tjänstgöringspenningarna för landsfiskalerna sättas något högre än för länsnotarierna i motsvarande län, för att dessa må kunna finnas mera benägna att vid landsfiskals ledighet uppehålla dennes tjänst. Bestämmas tjänstgöringspenningarna för landsfiskalerna till 200 kronor högre än för länsnotarierna, komme tjänstgöringspenningarna att i 1:sta klassens län uppgå till 1,800 kronor eller samma belopp, som kommittén ansett böra härutinnan ifrågakomma för varje landsfiskal.

Landsfiskal bör slutligen tillerkännas rätt till 1 månads kostnadsfri semester om året.

I enlighet med det anförda få vi föreslå avlöningsförmånerna för landsfiskalerna sålunda:

Lön, lika för alla kronor 2,800: —

Tjänstgöringspenningar

i 1:a klassens län (Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län)	»	1,800: —
i 2:a klassens län (Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Kristianstads, Älfsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Stockholms, Södermanlands, Kronobergs, Västerbottens och Norrbottens län, eller tillhoppa 16 län)...	»	1,700: —
i 3:e klassens län (Uppsala, Blekinge, Hallands, Västmanlands och Jämtlands län eller tillhoppa 5 län)	»	1,600: —

Ortstilläg i residensstäder, tillhörande

1:a dyrhetsklassen (Stockholm)	kronor	300: —
2:a » (Malmö, Göteborg, Östersund, Umeå och Luleå)	»	150: —
<i>Ålderstillägg</i> efter 5 års tjänstgöring	»	500: —
efter 10 års tjänstgöring, ytterligare	»	500: —
och efter 15 års tjänstgöring, ytterligare	»	500: —

Till upprätthållande av landsfiskalsgöromålen i Gottlands län föreslås ett årligt arvode å 1,200 kronor jämte reseersättning.

XVI. Landsfogdarna, deras antal och avlöningsförmåner m. m.

Enligt vad ovan sagts skulle den nuvarande häradsskrivaren eller, som vi benämnt honom, landsfogden få sig ålagt kronofogdens nuvarande bestyr med redovisningen för kronouppbörderna samt för verkställighet av bötesbeslut och för influtna bötesmedel. Däremot skulle han befrias från mantalsskrivningarna, vilket som bekant är ett ganska krävande arbete. Mantalsskrivningsförrättningarna skola i allmänhet hållas inom varje särskild kommun, vilket gör att för dem jämte resor tages i anspråk så mycken tid, att häradsskrivaren icke hinner att personligen uträtta stort mera under tiden från den 15 november till årets slut. (Se tabell X i fögderiförvaltningskommitténs betänkande). Sedan mantalsskrivningsresorna avslutats, vidtager arbetet med komplettering av längderna m. m., vilket pågår till omkring den 5 mars, då mantalslängderna skola vara avlämnade till pastorsämbetena för föreskriven granskning.

Genom den av oss (sidd. 30 ff.) föreslagna förändrade anordningen beträffande mantalsskrivningsväsendet vinnes för landsfogden så stor lättnad i arbete just vid den tid, då den influtna kronouppbörderna skall annoteras och föreskrivna uppbördsredovisningar och bötesredogörelsen böra uppgöras, att han lär kunna utan svårighet övertaga kronofogdens nuvarande redogörareåligganden med avseende å kronouppbörd och bötesbeslut. För att bereda ytterligare möjlighet härför hava vi föreslagit dels att prästerskapet skulle helt övertaga bestyret med inskrivningslistorna angående värnpliktiga och dels att för mantals- och taxeringslängder samt uppbördsbok (debiteringslängd) skall användas en fortlöpande blankett,

anordnad i huvudsaklig överensstämmelse med den blankett, som sedan lång tid härför använts i Stockholm.

Fördelen av att för ändamålet använda dylik blankett ligger i öppen dag. I mantalslängden skola, som bekant, autecknas bl. a. dels samtliga mantalsskrivningspliktiga personer inom socknen och dels alla därstädes befintliga hemman och lägenheter, verk och inrättningar ävensom deras ägare och innehavare. Användes nu ifrågavarande blankett med mantals-, fastighetstaxerings-, inkomsttaxerings- och debiteringslängder i fortlöpande följd, bliva såväl nämnda båda taxeringslängder som debiteringslängden i huvudsak upplagda i och med mantalsskrivningslängdens avslutande. Även för avskrift av mantals- och taxeringslängderna bör naturligtvis blanketten användas, varvid då den för debiteringslängden avsedda delen fränkiljes. Det blir uppenbarligen en betydande mängd omskrivningar av namn å personer samt fastigheter och dylikt med ty åtföljande kollationeringsarbete m. m., som utan vidare undgås. För ett medelstort fögderi skulle härigenom besparas bl. a. skrivandet av 40 å 50 tusen namn m. m.

Då mantals- och taxeringslängderna under tiden från den 20 juni till slutet av augusti ligga i landskontoret, blir landsfogden förhindrad att, såsom nu ofta sker, under nämnda tid påbörja debiteringen av en del enskildas medel, alldenstund blanketten till debiteringslängden åtföljer nämnda längder. För denna debitering kan emellertid erhållas erforderlig tid genom att uppbördstidens början framskjutes från den 1 november till den 15 november, och något hinder för att även debiteringslängden inrymmas å ifrågavarande blankett synes därför icke behöva möta. Härigenom skulle vinnas icke allenast besparing av arbetet med uppläggnings av debiteringslängden utan även den beaktansvärda förmån, som ligger däri, att debiteringsförrättaren vid debitering av kronoutskylder, landstingsmedel, skjutsentreprenadbidrag, vägskatt och mantalspenningar m. m. på ett ställe har så gott som alla för debiteringen nödiga faktorer i stället för att såsom nu nödgas hämta dessa från flera olika längder. Debiteringsarbetet bleve sålunda otvivelaktigt lättare och avsevärt mångskriveri kunde undvikas, om debiteringslängden anordnas på angivet sätt, fortlöpande med mantals- och taxeringslängderna.

Att genom vad sålunda föreslagits så avsevärda lättnader i arbete skulle beredas den nuvarande härads-skrivaren, att han i stället bör kunna mottaga de nya göromål, som vi avsett för honom, synes oss otvivelaktigt. Även i andra avseenden än de angivna lära för övrigt genom den föreslagna organisationen för denne tjänsteman vinnas för-

enklingar, som ej böra underskattas. Så torde t. ex. kunna anses bli fallet med avseende å arbetet med upprättandet av röstlängd för val till Riksdagens Andra kammare. Landsfogden får nämligen direkt tillgång till de uppgifter angående vissa värnpliktiga och angående män, som icke behörigen erlagt sina kronoutskylder, i stället för att såsom nu behöva avvakta, att dessa ingå från annan person. På grund av sin redogörarställning i allmänhet bör landsfogden för övrigt förvärva större personalkännedom, varigenom han, som därjämte disponerar över fullständigare material för sitt arbete, torde lättare och säkrare än den nuvarande röstlängdsupprättaren kunna identifiera de restförda m. fl., om vilka särskild anteckning i röstlängden erfordras.

Bleve det därjämte, såsom vi hemställt, föreskrivet, att röstlängden endast skall upprättas vart tredje år, skulle detta innebära en betydande lindring i landsfogdens arbete.

Häradsskrivarens göromål äro i såväl fögderiförvaltningskommitténs betänkande som 1909 års proposition närmare beskrivna och torde därför icke behöva här ånyo angivas.

Av de nuvarande häradsskrivargöromålen skulle landsfogden i enlighet med vårt förslag befrias från:

1) mantalsskrivningsförrättningarna och mantalslängdens komplettering m. m.;

2) upprättandet av inskrivningslistor angående värnpliktiga;

3) kontroll vid uppbörden (särskild uppbördsstämma);

4) uppläggning av fastighetstaxeringslängderna;

5) » » uppbördsboken (debiteringslängd);

6) omskrivning av fastigheters, deras ägares och de skattskyldigas namn vid avfattandet av den anbefallda avskriften av taxeringslängderna;

Däremot skulle huvudsakligen följande nya åligganden tillkomma landsfogden, nämligen

1) annotering i uppbördslängden och restlängden av influtna utskylder;

2) utskrift av restlängden och dess utsändande till kronolänsmanen för restantiernas indrivning;

3) fördelning å titlar av influten uppbörd och anmälan härom för behörig omföring;

4) framställning om avkortning och avskrivning av kronoutskylder och böter;

5) upprättande av specialräkning och summarisk räkning samt bötesredogörelse;

6) översändande till länsmännen av de från vederbörande myndigheter mottagna saköreslängder och bötesbeslut;

7) uppgörandet av priskurant till ledning för den »årliga» markgangen.

Vid jämförelse mellan å ena sidan den minskning i häradsskrivargöromål, som skulle uppstå genom ovannämnda anordningar, och å andra sidan den ökning däri, som kan föranledas av överflyttande å tjänstemannen jämväl av kronofogdens redovisningsarbete för uppbörden och meddelade bötesbeslut m. m., torde framgå, att den föreslagna ökningen av arbete bör fullt uppvägas av de lättnader däri, som bliva en följd av de ifrågasatta överflyttningarna och övriga anordningar.

Härvid synes också böra beaktas, att det nya arbete, som jämte de kvarstående häradsskrivargöromålen komme att åligga landsfogden, står i naturligt förhållande till nämnda göromål, och att landsfogden på grund av hela sin utbildning är mera än den nuvarande kronofogden ägnad att utföra egentligt räkenskapsarbete samt att räkenskapsväsendet i sin helhet väsentligen förenklas genom att, såsom här skulle ske, läggas i en hand.

Enligt den av kommittén i dess alternativ I föreslagna organisationsformen skulle häradsskrivargöromålen behållas orubbade, men häradsskrivarna därjämte åläggas kronofogdarnas nuvarande bestyr med markgångssättningen samt uppgörande av specialräkningen och de s. k. småräkningarna. Kommittén ansåg, att med avseende å detta alternativ icke kunde räknas med mindre antal häradsskrivare än det nuvarande, ehuru den höll för möjligt, att ett eller annat distrikt skulle kunna indragas. Vid sådant förhållande och då lappmarksfögderiet i Västerbottens län, där häradsskrivargöromålen för det närvarande skötas av kronofogden och kronolänsmännen, borde få särskild häradsskrivare, beräknade kommittén häradsskrivarnas antal till 117.

I alternativ II, där häradsskrivarens nuvarande göromål skulle ökas allenast med markgångsbestyret, ansåg kommittén däremot, att häradsskrivarnas antal icke behövde sättas högre än som föreslagits i 1909 års proposition eller till 95.

Enligt det av kommittén slutligen förordade alternativ III, där häradsskrivargöromålen lämnats helt och hållet oförändrade, har kommittén nedsatt häradsskrivarnas antal till 85 eller till det antal, vartill kommittén ansett, att kronofogdarna borde reduceras.

Vad nu angår det antal landsfogdar, som skulle behövas enligt den av oss föreslagna organisationen, skulle vi kunnat hålla före, att, om kommitténs ovanberörda avvägning av häradsskrivarnas antal vore riktig,

antalet landsfogdar icke skulle behöva sättas högre än vad kommittén föreslagit beträffande häradsskrivarna under alternativ III eller till 85, åtminstone icke högre än till 95 i enlighet med alternativ II. Av flera skäl har emellertid en reduktion av häradsskrivardistriktens antal i den omfattning, som kommittén gjort i sistnämnda båda alternativ, synt oss betänkelig.

Man torde också kunna säga, att kommittén själv funnit denna reduktion icke vara utan sina olägenheter, och det lär få antagas att, om kommittén varit oförhindrad att bestämma häradsskrivardistriktens omfattning efter rationella grunder, distriktens antal måhända kommit att av kommittén föreslås åtskilligt högre än som skett i alternativ III. Därvid har emellertid kronofogdetjänsternas antal blivit bestämmande även för antalet häradsskrivare, och då kommittén, av besparingshänsyn samt för att minska befogenheten av de gjorda invändningarna mot kronofogdeinstitutionens bibehållande, funnit sig böra föreslå en betydande minskning av kronofogdarnas antal, har kommittén för att bevara den för nuvarande organisation betydelsefulla enheten i fögderiförvaltningen blivit nödsakad att i lika mån nedsätta häradsskrivarnas antal. Olägenheten av en sådan nedsättning har kommittén ansett i viss grad kunna avhjälpas eller minskas därigenom att, i samma mån som häradsskrivarnas tjänstedistrikt ökades i storlek, kunde påräknas, att häradsskrivarnas extra inkomster komme att stiga, varigenom tillfälle skulle beredas dem att skaffa den biträdeshjälp, som kunde behövas för den ökade arbetsbördan.

En stor del av häradsskrivargöromålen äro visserligen av den enkla beskaffenhet, att tjänstebiträde kan och bör i vidsträckt mån för dem användas, men det måste dock, såsom i ämbetsverkens, i 1909 års proposition omförmälda yttrande i denna fråga framhålles, sörjas för, att häradsskrivarens arbetsbörda icke blir större, än att han hinna ägna nödig tillsyn åt det arbete, för vars riktighet han såsom tjänsteman är ansvarig. Ett motsatt förhållande skulle, säges det i nämnda yttrande, innebära en betänkelig olägenhet. Vid bestämmandet av distriktens storlek måste även hänsyn tagas till, att debiteringsarbetet och även andra bestyr blivit till tiden starkt koncentrerade, och för stor forcering kunde medföra fara för arbetsresultatets pålitlighet. Distrikten borde därför enligt ämbetsverkens mening icke göras större, än att tjänstemannen kan själv utföra eller åtminstone på fullt betryggande sätt övervaka utförandet av alla viktigare och andra huvudsakliga delar av det honom åliggande arbetet.

Att häradsskrivarnas arbetsbörda är högst betydande, torde få anses vara allmänt erkänt, särskilt vad angår de distrikt, som äro över medelstorlek, d. v. s. omfatta högre invånarantal än 35,000, och i stället för att minska häradsskrivarnas antal borde detta snarare hava ökats eller åtminstone bibehållits och tjänstedistriktet omreglerats till så vitt möjligt lika storlek och arbetsmängd.

I häradsskrivarföreningens, å sid. 433 i kommitténs betänkande återgivna yttrande säges i detta avseende, att »innan arbetet med upp rättandet av röstlängd för val till Riksdagens Andra kammare ålagts häradsskrivarna, hade dock i fögderi med ett invånarantal av 25,000 till 30,060 häradsskrivaren, om fögderiet icke varit särskilt svårskött, kunnat verkställa det egentliga tjänstearbetet själv och ej nödgats lämna åt biträden annat än renskrivningsarbete. Numera måste häradsskrivaren även i dylika mindre fögderier lämna mer eller mindre av det egentliga tjänstearbetet åt biträden. Emellertid vore det förenat med risk att i någon större omfattning anförtro sådant arbete åt biträden, ty vanligen vore det för häradsskrivaren omöjligt att verksamt kontrollera arbetet till alla delar. Fördenskull borde, i den mån befolkningen i distriktet öfverstego 30,000 eller i svårskötta distrikt 25,000 personer, rätteligen en reglering ske och flera häradsskrivartjänster inrättas.»

Vad ovan anförts angående häradsskrivarna gäller påtagligen i alla delar de av oss föreslagna landsfogdarna, och vi hava vid granskning av den arbetsbörda, som skulle komma att påvila dem, kommit till den uppfattningen, att någon minskning av tjänstemännens antal icke kan med trygghet ske. Då särskild landsfogde naturligen bör anställas även i lappmarksfögderiet i Västerbottens län, där någon häradsskrivare nu icke finnes, hava vi därför ansett, att landsfogdedistriktet, fögderierna, böra bestämmas till 117. (Sedan Ölands Norra och Södra Mots fögderier med 1910 års ingång sammanslagits, finnas f. n. 117 fögderier, men endast 116 häradsskrivare.)

Om dessa 117 fögderier omregleras så, att de bliva i möjligaste mån lika stora med hänsyn till invånarantal och arbetsmängd m. m., skulle ett »normalfögderi» omfatta en folkmängd av omkring 35,000 invånare, vilket skulle komma att, så nära som skäligen kan begäras, överensstämma med häradsskrivarföreningens uppfattning om fögderiernas lämpliga storlek. I sålunda reglerade fögderier skulle, enligt vår uppfattning, landsfogdarnas arbetsbörda bliva mindre tung än för det övervägande flertalet häradsskrivare enligt nu gällande förhållanden och avsevärt mindre än för häradsskrivarna i de av kommittén i alternativen II och III föreslagna stora tjänstedistriktet.

Beträffande löneförmånerna för häradsskrivarna utgå de enligt gällande stat med:

1) <i>å ordinarie stat</i> , enligt år 1880 fastställd löne- reglering,		
<i>lön</i> , lika för alla	kronor	2,000: —
<i>tjänstgöringspenningar</i>	»	500: —
med tillägg af 75 kronor för varje påbörjat 5,000- tal av folkmängden i tjänstedistriktet, dock så att tillägget icke i något fall får understiga 300 kronor		
<i>ålderstillägg</i> efter 10 års tjänstgöring	»	500: —
2) <i>å extra stat</i> , såsom tillfällig löneförbättring från och med år 1910,		
<i>lön</i> , lika för alla	»	200: —
<i>tjänstgöringspenningar</i> , lika för alla	»	500: —
<i>ortstillägg</i> , att utgå till häradsskrivarna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län	»	200: —
<i>förvaltningsbidrag</i> : 75 kronor för varje fullt 5,000-tal av folkmängden i tjänstgöringsdistriktet.		

I propositionen till 1909 års riksdag föreslogos avlöningsförmånerna för häradsskrivarna sålunda:

<i>lön</i> , lika för alla	kronor	2,200: —
<i>tjänstgöringspenningar</i> , lika för alla	»	1,000: —
<i>ortstillägg</i> , att utgå till häradsskrivarna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län	»	200: —
<i>förvaltningsbidrag</i> : 150 kronor för varje fullt 5,000-tal av folkmängden i tjänstedistriktet,		
<i>ålderstillägg</i> , efter 5 års tjänstgöring	»	500: —
och efter 10 års tjänstgöring ytterligare	»	500: —

Fögenderiförvaltningskommittén har enligt alla de tre alternativ, som avse bibehållande av häradsskrivartjänsterna, föreslagit häradsskrivarnas avlöningsförmåner sålunda:

<i>lön</i> , lika för alla	kronor	2,400: —
<i>tjänstgöringspenningar</i> , lika för alla	»	1,000: —
<i>ortstillägg</i> att utgå till häradsskrivarna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län	»	200: —
<i>förvaltningsbidrag</i> : 150 kronor för varje påbörjat 5,000- tal av folkmängden i tjänstedistriktet		
<i>ålderstillägg</i> efter 5 års tjänstgöring	»	500: —
och efter 10 års tjänstgöring ytterligare	»	500: —

Härvid föreslogs jämväl, på sätt nedan inhämtas, bland annat, att provisionen för debitering samt uppbörd och redovisning av brandstodsavgifter, som uppbäras i sammanhang med kronoutskylderna, skulle höjas att utgå till likhet med provisionen för debitering, uppbörd och redovisning av övriga försäkringsavgifter.

Beträffande den för häradsskrivarna föreslagna aflöningen anförde kommittén, att det visserligen kunde synas, som om aflöningsförmånerna enligt alternativ I borde kunnat sättas något lägre än enligt alternativ III, där häradsskrivardistriktet vore väsentligt större, men att, då häradsskrivarna i båda fallen torde blifva personligen fullt sysselsatta af sin tjänst, det icke funnes anledning att för de olika fallen göra någon åtskillnad på deras lön, tjänstgöringspenningar och ålderstillägg samt att, vad anginge förvaltningsbidraget och de extra inkomsterna i tjänsten, dessa automatiskt reglerades i förhållande till distriktets storlek och sålunda bleve mindre, i den mån häradsskrivartjänsternas antal vore stort. Av samma skäl ansågos häradsskrivarnas avlöningsförmåner enligt alternativ II icke heller böra bestämmas annorledes än enligt alternativ I.

Såsom förut framhållits hysa vi den bestämda meningen att, om kronolänsmännen finge övertaga mantalsskrivningsarbetet och prästerskapet bestyret med inskrivningslistorna angående värupliktiga, samt nya tids- och arbetsbesparande blanketter till mantals-, taxerings- och debiteringslängder, på av oss föreslaget sätt, komme till användning, landsfogden icke skulle påläggas större arbetsbörda än den, som påvilar den nuvarande häradsskrivaren.

Emellertid är uppenbart, att de föreslagna landsfogdarnas arbetsbörda dock blir, särskilt vissa tider på året, så stor, att landsfogden, lika väl som häradsskrivaren i ett nuvarande »normalfögderi», för utförandet av sitt arbete kommer att behöva dels mera fast anställt tjänstebiträde och dels därjämte tillfällig biträdeshjälp. Men det vore också, såsom kommittén erinrar, olämpligt, om det ordnades så, att en sådan arbetskraft som tjänstemannens skulle få beräknas för renskrifningsarbete och andra mera enkla, men likväl tidsödande tjänstegöromål.

Det gäller då att för landsfogdarna, liksom det enligt den nuvarande organisationen av alla vederbörande ansetts nödigt för häradsskrivarna, se till, att deras förvaltningskostnader täckas genom förvaltningsbidrag och med tjänsten förenade extra inkomster.

För att bedöma i vad mån förvaltningsbidrag och extra inkomster hittills varit tillräckliga för att täcka häradsskrivarnas samtliga utgifter

i och för deras tjänst har kommittén från vederbörande infordrat och i tabell XVI i sitt betänkande sammanfört uppgifter avseende förhållandena härutinnan under år 1909. Av denna tabell framgår, enligt kommittén, dels att i endast 15 fall häradsskrivarnas extra inkomster i tjänsten varit mindre än med densamma förenade utgifter, medan däremot i övriga fall överskott uppstått, så att förvaltningsbidraget därjämte blivit behållen inkomst, dels ock att behållningen på extra inkomsterna utgjort för 33 häradsskrivare högst 500 kronor, för 28 501—1,000 kronor, för 22 1,001—1,500 kronor, för 10 1,501—2,000 kronor, för 7 2,001—3,000 kronor och för 3 mer än 3,000 kronor. Vidare inhämtas af tabell XIV, att i de fall, där extra inkomsterna icke räckt till gäldande af utgifterna, överskottet i 2 fall icke heller kunnat helt täckas med förvaltningsbidraget, varemot i övriga fall å förvaltningsbidraget uppstått behållning, som i 5 fall understigit men i 8 fall överstigit 500 kronor. Det vill synas, säger kommittén, att i de fall, där extra inkomsterna icke räckt till de av häradsskrivarna uppgivna kostnaderna i tjänsten, detta berott på särskilda förhållanden såsom sjuklighet hos tjänsteinnehavaren, varav följt ökat anlitage av tjänstebiträde, eller också på att utgifterna för tjänsterum, resor i tjänsten och expenser, såsom framgår av motsvarande utgifter för övriga häradsskrivare, beräknats alldeles för högt. Det visade sig sålunda, att för det ojämförligt största antalet häradsskrivare förvaltningsbidraget utgör behållen inkomst och att därutöver debetsedellösen och provisioner och övriga extra inkomster i tjänsten lämna ej så oväsentligt överskott. Då förvaltningsbidraget i genomsnitt nu kan beräknas till ungefär 1,000 kronor, skulle alltså häradsskrivarens nettoinkomst av tjänsten, då ålders-tillägg och behållen extra inkomst ej medräknas, i medeltal uppgå till 4,200 kronor. Vid ovanstående beräkningar hade hänsyn icke tagits till den ersättning, vilken utgår till häradsskrivarna för bestyret med röstlängderna för val till Riksdagens Andra kammare, detta emedan kommittén ansett, att häradsskrivarna icke böra åtnjuta särskild ersättning för ifrågavarande arbete.

Enligt kommitténs mening borde ovan angivna behållna inkomst för en tjänsteman med häradsskrivares utbildning icke anses otillräcklig. Emellertid ansåg kommittén, på sätt ovan framhållits, att provisionen för debitering av brandstodsmedel skäligen borde höjas. Kommittén anför härutinnan följande:

»För debitering, uppbörd och redovisning av nedannämnda medel utgå för närvarande provisioner med följande procentbelopp: å landstingsmedel och vägs katt, till häradsskrivare 1,5 procent och till krono-

fogde 1 procent å influten uppbörd, å brandstodsavgifter till härads-skrivare och kronofogde till lika fördelning dem emellan 3 procent å debiterat belopp till och med 1,500 kronor, 2 procent å belopp därut-över till och med 3,000 kronor och 1 procent å vad som ytterligare debiterats samt å övriga försäkringsavgifter, nämligen avgifter för hagel-skade- och kreatursförsäkring, till häradsskrivare och kronofogde att dem emellan lika fördelas 3 procent å debiterade uppbörden. Anledningen, att provisionen å brandstodsavgifter satts lägre än övriga provisioner, torde hava varit den, att debiteringsposterna å brandstodsmedel antagits i allmänhet bliva större än debiteringsposterna å övriga ovan angivna medel. Det har emellertid av häradsskrivarföreningen påvisats, huru ofantligt många och relativt små de debiterade brandstodsposterna kunna vara. Detta förhållande torde i väsentlig grad vara beroende på utvecklingen av egnahemsrörelsen och uppkomsten i övrigt av små-lägenheter. Den nuvarande provisionen synes därför icke utgöra skälig ersättning för arbetet med debitering, uppbörd och redovisning av brandstodsavgifterna. Vid överbägande av frågan, i vad mån provisio-nen skäligen bör höjas, har kommittén funnit, att, då avgifterna till brandstodsbolagen mera äro att likställa med övriga försäkringsavgifter än med landstingsmedel, provisionen å brandstodsavgifter bör höjas att utgå till likhet med provisionen å övriga försäkringsavgifter men däremot icke, såsom häradsskrivarföreningen vad häradsskrivarna angår förelagtit, efter samma grund som å landstingsmedel».

Beträffande förvaltningsbidraget utgår detta för närvarande efter två olika grunder, nämligen dels med 75 kronor för varje börjat dels ock med lika belopp för varje fullt 5,000-tal av folkmängden i distrik-tet, vilket senare dock beviljats såsom tillfällig löneförbättring. För-valtningsbidraget, som tydligen bör i sin helhet utgå efter en och samma grund, har av Kungl. Maj:t uti propositionen till 1909 års Riksdag föreslagits till 150 kronor för varje fullt 5,000-tal av folk-mängden. »Skulle», säger kommittén, »förvaltningsbidraget utgå efter sist nämnda grund, komme sådant att för varje häradsskrivare med 75 kronor minska det nuvarande förvaltningsbidraget. Någon nedsättning i förvaltningsbidraget anser sig kommittén likväl icke kunna förorda, så mycket mindre som enligt dess mening förvaltningsbidraget även bör utgöra ersättning för häradsskrivarens arbete med upprättandet av röstlängd för val till Riksdagens Andra kammare. Det kan nämligen icke vara riktigt, att för ett tjänstearbete av så allmän karaktär som det nyssnämnda utgår särskild ersättning, på sätt häradsskrivarföreningen ifrågasatt. Däremot har kommittén funnit en sådan höjning av förvalt-

ningsbidraget skälig, att det komme att utgå efter 150 kronor för varje börjat 5,000-tal av folkmängden, varför kommittén tillstyrker härads-skrivarföreningens förslag härutinnan».

Genom sådant förvaltningsbidrag ävensom provisioner, beräknade på ovan angivet sätt, samt övriga extra inkomster i tjänsten ansåg kommittén, att häradsskrivarna bleve fullt gottgjorda för sina förvaltningskostnader. Någon förhöjning av häradsskrivarnas å ordinarie och extra stat nu utgående avlöningsförmåner i övrigt fann kommittén därför icke vara i och för sig oundgänglig, men ansåg dock, med hänsyn till önskvärldheten av att häradsskrivarnas ställning i fråga om pension och inkomst under tjänstledighet något förbättrades, att lönen borde något höjas.

Denna löneförhöjning, som häradsskrivarföreningen ifrågasatt till 500 kronor, ansåg kommittén böra, även om hänsyn toges till häradsskrivarnas utgifter för egen pensionering och deras ökade avgifter till civilstatens änke- och pupillkassa, kunna begränsas till 200 kronor, varigenom lönen kommer att uppgå till 2,400 kronor.

Vad kommittén sålunda anført i fråga om avlöningsförmånerna för häradsskrivarna enligt det av kommittén förordade alternativet III äger enligt vår åsikt i stort sett sin fulla giltighet även för de av oss föreslagna landsfogdarna.

Landsfogdens tjänstedistrikt blir lika stort som ett nuvarande medelstort häradsskrivardistrikt, och då arbetsbördan för landsfogden, såsom vi förmena, icke blir större än för den nuvarande häradsskrivaren, skulle av kommittén för häradsskrivare föreslagna avlöningsförmåner, kunna anses skäligen förslå även för landsfogden. Emellertid torde få medgivas, att landsfogdetjänsten kommer att bliva, visserligen icke kvantitativt, men däremot obestridligen kvalitativt betydelsefullare än den nuvarande häradsskrivartjänsten, särskilt därigenom att landsfogden jämväl får kronofogdens nuvarande arbete med redovisning av utskylder och böter sig ålagt. Någon förbättring av hans avlöningsförmåner i förhållande till de av kommittén för den nuvarande häradsskrivaren föreslagna synes därför påkallad och bör kunna ifrågasättas även av det skäl, att landsfogdetjänsten enligt vår mening bör med afseende på dess betydelse för statsmedelsredovisningen bliva en god och eftersökt syssla.

Men en sådan löneförbättring påkallas även av den anledning, att särskild ersättning icke bör vare sig utgå för uppgörande av prästvals-längder, på sätt häradsskrivarföreningen hemställt, ej heller vidare förekomma för arbetet med upprättande av röstlängd för val till Riksdagens Andra kammare. Det kan nämligen icke vara lämpligt, att sär-

skild ersättning utgår för tjänstearbete af sådan allmän karaktär som de nyssnämnda.

I gällande stat är till ersättning för upprättande av röstlängderna för val till Riksdagens Andra kammare uppfört ett anslag av 50,000 kronor. Den ersättning, som av detta anslag nu utgår till härads-skrivarna, är, enligt kommitténs mening, ganska rundligt tilltagen och den motsvarar efter fördelning på 117 fögderier ett belopp av i genom-snitt 425 kronor per häradsskrivare.

Om kommitténs förslag angående sättet för beräkning av förvalt-ningsbidraget godkännes, såsom vi för vår del ansett lämpligt, och detta sålunda bestämmes till 150 kronor för varje *påbörjat* 5,000-tal invånare i fögderiet, i stället för enligt 1909 års proposition till 150 kronor för varje *fullt* 5,000-tal invånare, skulle förvaltningsbidraget, i förhållande till vad det nu utgör, i regel ökas med 75 kronor i varje fögderi.

Vidare är att märka, att om, såsom vi föreslagit, debetsedlarna, som skulle tryckas tillsammans med skattepostanvisningarna, hädanefter bekostas av statsverket, en besparing härigenom uppstår för tjänsteman-nen, som kan räknas till omkring 75 kronor per fögderi. En annan be-sparing uppkommer därigenom, att landsfogden slipper hittillsvarande rese-kostnader för mantalsskrivningsförrättningarna, vilka kostnader torde hava uppgått till omkring 100 kr. per fögderi. Godtages slutligen, vilket ock synes befogat, kommitténs ovan angivna förslag angående provisioner å brand-stodsmedel, varigenom någon, ehuru mindre avsevärd, förmån för tjänste-mannen kan påräknas, torde man få anse, att det i avlöningshänseende blir tillbörligen sørjt för landsfogdarna, om deras lön och tjänstgörings-penningar höjas utöver vad kommittén i nämnda hänseenden föreslagit med tillhopa 400 kronor.

Detta belopp anse vi böra fördelas å lön och tjänstgöringspenningar. För att tjänstgöringspenningarna, som av kommittén föreslagits till 1,000 kr., må kunna utgöra skälig ersättning även till den, som i egen-skap af vikarie sköter landsfogdetjänst, synas tjänstgöringspenningarna lämpligen böra ökas med 200 kronor till 1,200 kronor; återstoden eller 200 kronor skulle därefter läggas på lönen, som därigenom skulle komma att uppgå till 2,600 kronor. Bestämmas lön och tjänstgörings-penningar till ovan nämnda belopp, vinnes för tjänstemannen en avse-värd, men av omständigheterna påkallad, förbättrad ställning i fråga om pension samt inkomst under tjänstledighet.

I likhet med kommittén anse vi anledning icke föreligga till för-ändring av de i 1909 års proposition för häradsskrivarna föreslagna

ålderstillägg och ortstillägg, utan böra dessa för landsfogdarna utgå med belopp och på villkor, som då föreslagits för häradsskrivarna.

I enlighet med det ovan anförda få vi därför hemställa, att avlöningsförmånerna för landsfogdarna måtte bestämmas sålunda:

lön, lika för alla	kronor 2,600: —
tjänstgöringspenningar, lika för alla	» 1,200: —
ortstillägg att utgå till landsfogdarna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län	» 200: —
förvaltningsbidrag, 150 kronor för varje påbörjat 5,000- tal invånare i tjänstedistriktet	» —: —
ålderstillägg efter 5 års tjänstgöring	» 500: —
och efter 10 års tjänstgöring, ytterligare	» 500: —

Därjämte föreslås, att provisionen för debitering samt uppbörd och redovisning av brandstodsavgifter, som uppbäras i sammanhang med kronoutskylderna, må höjas att utgå i likhet med provisionen för debitering, uppbörd och redovisning för övriga försäkringsavgifter,

samt att de kronofogdarna nu tillkommande andelar av provisioner för uppbörd och redovisning av enskildas medel skola vid kronofogdetjänsternas indragning ingå till statskassan.

XVII. Kronolänsmännen, deras antal och avlöningsförmåner m. m.

Kronolänsmännens tjänsteställning enligt vårt förslag har på flera ställen i denna skrivelse berörts. Av hans nuvarande bestyr bortfaller icke något annat än åliggandet att närvara vid uppbördsstämmorna. Däremot läggas åtskilliga nya göromål å hans axlar, i vilket avseende vi erinra företrädesvis om mantalsskrivningarnas förrättande. Att han enligt förslaget skall vara utmätningsman, betyder ur synpunkten av arbetsbördan mycket litet. Enligt vad civilministern yttrade vid föredragning i statsrådet den 29 januari 1909 av landsstatslöneregleringsfrågan hade år 1907 »länsmännen förrättat de allra flesta utmätningar å landet». Hans nu föreslagna självständigare ställning i fråga om dessa ärenden och hans omedelbara ansvar äro enligt vår uppfattning ägnade att framkalla ökad känsla av ansvarets betydelse. Han står för övrigt icke utan möjlighet att i tveklaktiga fall — och de kunna vara många nog — rådföra sig, om han så önskar, med landsfiskalen, likasom vi hålla troligt, att kronolänsmän-

nen i sådana fall likasom eljest, när helst han påkallar stöd, skall med välvilja mottagas i sin länsstyrelse.

Redan nu torde kronolänsmannen rätt mycket anlitas vid resternas indrivning. Han blir hädanefter ensam verkande därutinnan, likasom han övertager handräckningen rörande de bortflyttades utskylder och böter. Vi komma under rubriken *kontroll* att lämna en antydan om, huruledes en sådan bör i detta hänseende åvägabringas.

I fråga om kronolänsmännens kompetens åberopa vi i allt huvudsakligt fögderiförvaltningskommitténs förslag å sidd. 240 ff.; dock att såväl de ifrågasatta kurserna som ock själva provningen torde kunna anordnas på ett något förenklat sätt till besparing av kostnad för aspiranterna, varom allt vi för närvarande icke äro beredda att avgiva förslag.

Beträffande kronolänsmännens *antal* har kommittén ansett, att detta enligt kommitténs slutligen förordade alternativ III liksom under alternativ IV kunde nedsättas till 421.

Att kommittén ansett möjligt vidtaga en så betydande nedsättning i kronolänsmännens antal, har, säger kommittén, sin huvudsakliga grund däri, att enligt verkställd undersökning kronolänsmännen i mycket stor omfattning icke vore fullt sysselsatta av sin tjänst. Det hade sålunda visat sig, att fränsett de dagar, kronolänsmännen varit upptagna av förrättningar utom tjänsterummet eller av resor, den dagliga arbetstiden i medeltal i ända till 81 distrikt utgjort mindre än 4 timmar och i 146 distrikt ej varit mera än 4 till 6 timmar. Härav förmenar kommittén med all tydlighet framgå, att, om kronolänsmännens arbetskraft skulle bliva vederbörligen utnyttjad, man icke kunde stanna vid kronolänsmansantalets nedsättning till 486, på sätt föreslagits i kungl. propositionen till 1909 års Riksdag, utan måste företaga en skarpare reduktion, detta även om hänsyn toges till, att en del länsmän vore så överhopade av arbete, att deras distrikt rätteligen borde minskas. Till liknande resultat i denna fråga kom ock på sin tid löneregleringskommittén, som ansåg, att kronolänsmansdistriktens antal borde nedsättas till 443, varvid dock icke togs hänsyn till, att en del större distrikt behövde sönderdelas.

Vidare anförde kommittén, att den förstärkning av polisväsendet på landsbygden, kommittén föreslagit, motiverade någon nedsättning i länsmännens antal.

Enligt alternativ I fann kommittén sig däremot icke kunna räkna med någon nedsättning i det nuvarande antalet för ifrågavarande tjänstemän, enär, om också en del kronolänsmansdistrikt kunde något ökas,

å andra sidan funnes så många dylika distrikt, som på grund av arbetsbördans storlek måste minskas, att någon nedsättning icke vore, enligt kommitténs mening, att förvänta vid en reglering. Med avseende å alternativet II ansåg kommittén, att en nedsättning av distriktens antal kunde ske i samma utsträckning, som föreslagits i ovannämnda kungl. proposition eller till 486.

Kronolänsmännens arbetsbörda bleve nämligen, säger kommittén, mindre enligt detta alternativ än under alternativ I. De skulle icke begära handräckning angående kronoutskylder och böter, icke på upp-
bördstitlar leverera, utan endast deponera uppburna kronoutskylder och böter, icke göra framställning om avskrifning och avkortning samt ej heller upprätta specialräkning, balansrelationer och bötesredogörelser.

Med den av oss föreslagna organisationen hava vi beräknat, att det för alternativet II förordade antalet kronolänsmän eller 486 skulle vara lämpligt. Kronolänsmännens arbetsbörda synes enligt vårt förslag bliva ungefär densamma, som enligt sistnämnda alternativet. Icke heller enligt vårt förslag skulle kronolänsmännen nämligen göra framställning om avskrivning och avkortning av kronoutskylder och böter och ej heller upprätta specialräkning, balansrelationer och bötesredogörelser. Däremot skulle de visserligen bl. a. förrätta mantalsskrivningarna och komplettera mantalslängderna samt begära handräckning för uttagande av ut-
utskylder och böter hos bortflyttade personer, men å andra sidan skulle de slippa det maktpåliggande och ansvarsfulla arbetet med uppbörden och dess deponering eller leverering.

Vi hava sålunda ansett, att en nedsättning av kronolänsmännens antal till 486 bör utan tvekan kunna ske, om vårt förslag kommer till genomförande. Med detta antal torde man ock, i likhet med en av kommittéreservanterna, kunna »hålla före, att kronolänsmännen skola få god tid att ägna sig åt polisgöromål och att de således skola kunna med biträde av fjerdingsmän och polismän, som nu finnas och ytterligare få enligt den nuvarande polisorganisationen i mån av behov anställas, ombesörja ordningens upprätthållande inom sina distrikt, utan att någon ny dyrbar poliskår behövde för ändamålet upprättas». Å andra sidan lär man kunna anses, att kronolänsmännen, med de göromål, som enligt vårt förslag borde åligga honom, skulle komma att, såsom tillbörligt är, bliva fullt sysselsatt av sin tjänst. Han skulle nämligen, utom de göromål, som nu faktiskt tillhöra honom, få huvudsakligen följande nya åligganden, nämligen

1) att uttaga utskylder och böter hos skattskyldiga och bötfällda, som bortflyttat från distriktet;

2) att, om han därtill provas lämplig, efter förordnande i varje särskilt fall, försälja utmätt fast egendom och fartyg samt fördela köpeskillingen för försåld dylik egendom;

3) att bevaka kronans fordringar i konkurser och vid exekutiva auktioner;

4) att, om han därtill förordnas, hålla sammanträde med markgångsnämnden;

5) att till ledning för upprättande av röstlängd för val till Riksdagens Andra kammare meddela förteckning å män, som häfta för oguldna kommunalutskylder;

6) att förrätta mantalsskrivningar och komplettera mantalslängderna.

Kronolänsmännen tillgodonjuta för närvarande i avlöning:

1) å <i>ordinarie stat</i> , enligt år 1878 fastställd lönereglering,		
<i>lön</i> , lika för alla	kronor	900: —
<i>tjänstgöringspenningar</i>	»	600: —
utom för kronolänsmännen i Tärna distrikt i Västerbottens län samt Arjeplogs, Juckasjärvi och Karesuando distrikt i Norrbottens län, vilka åtnjuta 900 kronor i tjänstgöringspenningar		
<i>expensmedel</i> , lika för alla	»	100: —
ålderstillägg efter 10 års tjänstgöring	»	300: —

2) å *extra stat*, tillfällig löneförbättring från och med år 1910:

<i>lön</i> , lika för alla	kronor	600: —
<i>tjänstgöringspenningar</i>	»	300: —
utom för kronolänsmännen i ovannämnda fyra distrikt, <i>förvaltningsbidrag</i> , lika för alla	»	200: —
<i>ortstillägg</i> att utgå till kronolänsmännen i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län	»	200: —

I 1909 års kungl. proposition föreslogos avlöningsförmånerna sålunda:

<i>lön</i> , lika för alla	kronor	1,500: —
<i>tjänstgöringspenningar</i> , lika för alla	»	1,000: —
<i>ortstillägg</i> att utgå till kronolänsmännen i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län	»	200: —
<i>förvaltningsbidrag</i> , lika för alla	»	300: —
<i>ålderstillägg</i> efter 5 års tjänstgöring	»	300: —
och efter 10 års tjänstgöring, ytterligare	»	300: —

Fögderiförvaltningskommittén har föreslagit nämnda avlöningsförmåner, sålunda:

	A l t e r n a t i v			
	I	II	III	IV
lön, lika för alla	1,800	1,500	1,500	1,500
tjänstgöringspenningar, lika för alla	1,200	1,100	1,000	1,000
ortstillägg att utgå till länsmännen i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län	200	200	200	200
förvaltningsbidrag, lika för alla	200	300	300	300
ålderstillägg efter 5 års tjänstgöring	300	300	300	300
och efter 10 års tjänstgöring, ytterligare	300	300	300	300

Med avseende å *avlöningsförmånerna* för kronolänsmännen har kommittén således föreslagit högre löneförmåner enligt alternativen I och II än enligt de båda andra alternativen, beroende på det ökade och mera ansvarsfulla arbete, som skulle åligga kronolänsmännen enligt de båda förra alternativen. För de båda senare alternativen föreslogos avlöningsförmånerna till samma belopp, som enligt 1909 års proposition, varigenom dessa, såsom kommittén erinrar, skulle bliva nära fördubblade emot de vid senaste löneregleringen år 1878 fastställda. Behovet av en sådan höjning vore emellertid redan i huvudsak av statsmakterna godkänd genom kronolänsmännen tillerkänd tillfällig löneförbättring. Kommittén ansåg ock, att de i 1909 års proposition föreslagna avlöningsförmånerna voro skäligen och så avvägda, att man icke behövde vidtaga någon ytterligare höjning i anledning av den högre kompetens för erhållande av kronolänsmänstjänst, kommittén funnit sig böra föreslå. Det finge nämligen, säger kommittén, icke förbises, att kronolänsmännen fått sin ställning ej så oväsentligt förbättrad genom på senare tiden tillkomna föreskrifter om rätt för dem till ersättning för åtskilliga resor i tjänsten samt vidare att kronolänsmännens extra inkomster i tjänsten komme att ökas, om de bleve utmätningsmän i enlighet med kommitténs förslag.

Nu kan icke bestridas, att kronolänsmännens arbetsbörda även enligt vårt förslag blir större än med den nuvarande organisationen. Särskilt kommer mantalsskrivningsbestyret att medföra ökat arbete, och redan detta synes skäligen motivera någon förhöjning av avlöningsförmånerna utöver vad som föreslagits i 1909 års proposition, även om, så-

som anses påkallat, kronolänsmännen av statsmedel tillerkännes särskild gottgörelse för mantalsskrivningsresorna enligt de grunder, som nu gälla för åtskilliga andra deras tjänsteresor. Dylik förhöjning torde påkallas även av den självständigare tjänsteställning, som kronolänsmännen skulle med vårt förslag erhålla och den ökade kompetens, som vi för dem ifrågasatt.

Vi hava därför ansett, att kronolänsmännens avlöningsförmåner skäligen böra, i enlighet med vad kommittén föreslagit under alternativ II, höjas med 100 kronor utöver vad som föreslagits i ovannämnda propositionen. Dessa 100 kronor anse vi dock, i syfte att jämväl förbättra kronolänsmännens ställning i fråga om pension och inkomst under tjänstledighet, böra läggas å lönen och icke å tjänstgöringspenningarna, vilka synas vara skäliga på grund av de ökade extra inkomster i tjänsten, som med vårt förslag äro att påräkna för kronolänsmännen dels av ersättning för utmätningsförrättningar och dels av avgifter för indrivning av utskylder.

Vi föreslå sålunda, att kronolänsmännens avlöningsförmåner bestämmas att utgå med:

<i>lön</i> , lika för alla	kronor 1,600: —
<i>tjänstgöringspenningar</i> , lika för alla	» 1,000: —
<i>ortstillägg</i> att utgå till länsmännen i Jämtlands, Väst- erbottens och Norrbottens län	» 200: —
<i>förvaltningsbidrag</i> , lika för alla	» 300: —
<i>ålderstillägg</i> efter 5 års tjänstgöring	» 300: —
och efter 10 års tjänstgöring, ytterligare	» 300: —

Därjämte föreslås, att indrivningsavgiften för kronouppbördsresterna måtte bestämmas i överensstämmelse med vad för Stockholms stad är gällande enligt § 12 i Kungl. kungörelsen angående nytt reglemente för uppbördsverket i Stockholms stad den 23 juli 1908.

Slutligen hava vi väl i detta sammanhang ej anledning att i fråga om ersättning till kronolänsmännen för undersökning i fattigvårdsmål avvika från vad fögderiförvaltningskommittén yttrat å sidd. 445 ff. i betänkandet, men hemställa, att denna viktiga fråga måtte göras till föremål för fattigvårdslagstiftningskommitténs övervägande och förslag.

XVIII. Kontrollen.

Den av oss föreslagna organisationen medför enligt vår uppfattning i alla avseenden fullt betryggande kontroll och torde härutinnan överträffa den nuvarande organisationen av landsstaten. De skattskyldiga

inbetala utskylderna direkt till en statens redan befintliga kassa (postanstalt), och utskylderna komma icke såsom nu att under längre eller kortare tider omhänderhavas av en stor mängd särskilda uppbördsmän. Landsfogden får aldrig några statsmedel i sina händer. Kronolänsmännen skola den femtonde i varje månad tömma sin tjänstekassa genom att med tjänstepost till vederbörande redovisa indrivna medel, som icke författningsenligt böra tidigare redovisas. Uppenbarligen måste detta medföra ökad trygghet för staten, som lär böra påtaga sig ansvaret för de av kronolänsmännen såsom utmätningsmän omhänderhavda medel.

Å kronolänsmannen övas för övrigt erforderlig kontroll dels av landsfogden med avseende å bötes- och restantieindrivningen och dels av landsfiskalen beträffande polis- och åklagarväsendet samt exekutionsgöromålen. Slutligen bör naturligtvis åligga kronolänsmannen dels att föra kassajournal och postbok samt diaries över exekutions-, expeditions-, handräcknings- och restantieärenden, dels att kvartalsvis till länsstyrelsen insända utdrag av kassajournalen och utsökningsdagboken, varjämte länsstyrelsen, så ofta den finner skäligt och minst en gång om året skall låta verkställa inventering hos kronolänsmannen.

XIX. Rikets indelning i fögderier och kronolänsmansdistrikt.

Det är att märka, att om kronofogdetjänsterna indragas grunden för länens indelning i fögderier enligt den nya ordningen lär bliva beroende huvudsakligen av, huru länen bliva indelade i länsmansdistrikt. Det är tydligen av betydelse vid fastställande av en ny fögderiindelning, att icke ett kronolänsmansdistrikt uppdelas på två eller flera fögderier. Om man vidare ser till, vilka göromål utöver de kvarstående nuvarande häradsskrivarbestyren skulle tillfalla landsfogden (sid. 38 f. här ovan), skall man snart finna, att hans tjänstuppgifter huvudsakligen beröra uppbördsväsendet och bötesredovisningen. Uppbördsväsendet är uppenbart utan varje beroende av domsagoindelningen, och likaså är det för landsfogdens verksamhet i fråga om bötesredovisningen fullkomligt likgiltigt, om hans distrikt skulle falla inom flera domsagor och han således hava att mottaga saköreslängder från flera än en domare. Under det att hittills det varit önskvärt, att indelningen av fögderier och domsagor sammanfallit, där sådant kunnat ske, lär däremot enligt vårt förslag man vid indelningen av de nya fögderierna kunna bortse från domsagoindelningen. Denna omständighet är tydligen av vikt såsom ländande till förenkling vid fögderiindelningen.

Vidkommande åter kronolänsmansdistrikten, böra naturligtvis dessa bringas att falla inom domsagoindelningen, så att, såvitt ske kan, man förebygger, att en kronolänsman såsom allmän åklagare måste uppträda vid mer än en och samma underdomstol.

Hr statsrådet behagade av 1908 års förut åberopade nådiga proposition inhämta, att indelningen beträffande flera av rikets län, exempelvis Stockholms, Uppsala, Skaraborgs och Västmanlands, icke där var löst, utan gjordes beroende av respektive länsstyrelsens förslag, vad angår såväl fögderier som kronolänsmansdistrikt. Av lätt insedda skäl äga icke heller vi förutsättningar att nu föreslå någon indelning, utan hava nödgats att, på sätt som skett i efterföljande tabell, inskränka oss till att av de utav oss föreslagna 117 landsfogdesysslorna samt 486 kronolänsmansbefattningarna tilldela varje län ungefär det antal tjänster av vartdera slaget, som efter folkmängdsgrunden borde på länet belöpa.

För den händelse denna vår skrivelse göres till föremål för remiss till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länen, hemställa vi fördenskull, att den nådiga remissen måtte komma att omfatta föreskrift för länsstyrelserna

dels att utlåta sig, huruvida det av oss för varje län upptagna antal fögderier och kronolänsmansdistrikt må under de förutsättningar, varpå förslaget vilar, vara för länet lämpligt;

dels — sedan förslag till länets nya indelning blivit av länsstyrelsen utarbetat vare sig enligt det av oss föreslagna antal distrikt eller med det antal distrikt länsstyrelsen finner lämpligare — att över det sålunda avfattade förslaget låta höra länets invånare vid allmänna sammanträden.

117 landsfogde- och 486 kronolänsmanstjänster, fördelade på rikets län
förslagsvis efter folkmängden.

	Fögderiers		Kronolänsmans- distrikts	
	antal	medeltal inv. ^{31/12} 1911	antal	medeltal inv. ^{31/12} 1911
Stockholms län*	5	38,892	21	9,260
Uppsala »	3	32,533	14	6,971
Södermanlands »	4	33,436	12	11,145
Östergötlands »	6	36,217	27	8,048
Jönköpings »	5	36,322	20	9,080
Kronobergs »	4	37,284	16	9,321
Kalmar »	5	38,347	22	8,714
Gottlands »	2	22,675	6	7,558
Blekinge »	3	36,144	9	12,048
Kristianstads »	6	35,336	23	9,218
Malmöhus »	8	34,769	26	10,698
Hallands »	3	37,999	11	10,363
Göteborgs och Bohus län	5	38,299	21	9,119
Älfsborgs »	7	35,347	28	8,836
Skaraborgs »	6	34,995	24	8,749
Värmlands »	6	38,241	19	12,076
Örebro »	5	34,104	17	10,030
Västmanlands »	3	39,874	13	9,201
Kopparbergs »	6	36,639	31	7,091
Gävleborgs »	6	33,362	28	7,142
Västernorrlands »	6	37,135	30	7,427
Jämtlands »	3	36,931	25	4,431
Västerbottens »	5	31,046	25	6,209
Norrbottens »	5	30,313	18	8,420
Summa	117	—	486	—

Ann. Det torde observeras, att det enligt förslaget antagna antalet av 117 fögderier inom riket icke vid fördelning på länen medgivit, att invånarantalet i varje fögderi begränsats till ett medeltal av 35,000, såsom i förslaget ifrågasatts.

²⁾ Folkmängden i Brännkyrka kommun frånräknad.

XX. Öfvergångsförhållanden.

I. Kronofogdarna.

De genomgripande förändringar, det föreliggande förslaget till omorganisation av fögderiförvaltningen innefattar, kräva med nödvändighet, att den nya organisationen samtidigt bringas till tillämpning inom rikets olika delar. Vid ett motsatt förfaringssätt skulle eljest samma göromål komma att handhavas av tjänstemän med olika anställning och tjänstgöringsområden och i övrigt olika uppgifter. Detta skulle bliva förhållandet ej blott med en del fögderitjänstemännen åliggande mindre betydande göromål, utan även beträffande stora huvudgrupper av de till deras tjänster hörande bestyr såsom t. ex. indrivning och redovisning av kronoutskylder, böter och kommunala utskylder, utsökningsärendena, handräckningsväsendet, ombudsmannaskapet för kronan med allt, vad därtill hör, övervakande och beslutanderätt i fråga om vissa bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer i de fall desamma äga tillämpning å landet m. m. För de enskilda, som ej äro boende i det fögderi, inom vilket åtgärd begäres, komme härigenom att alstras en ovisshet, som skulle vara särskilt betänklig i de fall, där det gällde fatalier eller ärenden av eljest brådskande natur, såsom ju händelsen ofta är med kvarstads- och andra utsökningsärenden. För det allmänna skulle den bristande likformigheten inverka menligt i fråga om den ordning och reda, som framför allt kräves inom administrationen. Slutligen skulle den ändamålsenligare distriktsindelning, vi tänkt oss i samband med och såsom en given följd av den nya organisationen, omöjliggöras.

För vår del hava vi därför uppgivit varje tanke på ett successivt genomförande av omorganisationen och anse tvärtom att, därest hr statsrådet skulle finna vårt förslag vara av beskaffenhet att kunna tjäna såsom allmän grund för en nådig proposition i ämnet, organisationen bör så snart som möjligt bringas till tillämpning.

Kronofogdekåren skulle då komma att ställas på indragningsstat, och därmed uppstår frågan om ordnandet av en övergångsstat och om de bestämmelser, som i sammanhang därmed böra meddelas. Om den uråldriga kronofogdeinstitutionen får vika för nyare tiders berättigade krav på förenklingar i administrationen, torde därvid ej böra frånses, att kronofogdeinstitutionen under gångna sekler gjort en god insatts i förvaltningen, och att de till denna institution hörande tjänstemän i

allmänhet på ett nöjaktigt sätt utfört de mångskiftande och maktpåliggande bestyr, med vilka deras tjänster varit förenade. Detta gäller svunna tider och det gäller ej mindre den tid, som nu är. Kronofogdarna hava sålunda icke själva givit anledning till den omändring av fögderiförvaltningen, som gör deras tjänster obehövlige, utan är detta en följd av tidsförhållandena och den allmänna utveckling inom samhället, som ej blott kräver utan även möjliggör modernisering av denna del av administrationen. Vid sådant förhållande synes det oss självfallet, att staten vid eventuell indragning af kronofogdebefattningarna har skyldighet tillse, att de nuvarande kronofogdarna icke i följd av indragningen åsamkas någon ekonomisk förlust genom mistning av inkomster, dem de enligt gällande lönereglering eller vissa särskilt utfärdade författningar fått sig av staten tillförsäkrade.

Det sedvanliga formulär, som användes vid utfärdande av konstitutorial för kronofogdar, har följande lydelse:

»Kungl. Maj:t vill härmed i nåder konstituera och förordna N. N. att vara kronofogde i N. N. fögderi, med rätt för honom att åtnjuta den lön och de övriga förmåner, samma tjänst enligt stat och författningar tillkomma, men med skyldighet att vara underkastad de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor. Hvilket» etc.

För de kronofogdar, som utnämnts efter den 29 oktober 1909 hava konstitutorialen en så till vida förändrad lydelse, att däri stadgas skyldighet för kronofogden »att vara underkastad, förutom nu gällande lönevillkor, jämväl skyldighet att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, låta sig förflyttas till annat tjänstgöringsområde, dock mot ersättning för flyttningskostnad».

Enligt nådig skrivelse till kammarkollegium och statskontoret den 31 maj 1878 angående lönereglering för vissa av de till landsstaten hörande tjänster fastställde Kungl. Maj:t — efter godkännande av Riksdagens beslut uti de från Kungl. Maj:ts framställning avvikande delar — till efterrättelse från och med år 1879 nu gällande lönestat för kronofogdarna. Berörda nådiga skrivelse innehåller uttrycklig förklaring, att vad som funnes stadgat därom, att, när kronofogdetjänst kungjordes till ansökning ledig, tillika borde tillkännagivas, att innehavare av befattningen skulle vara underkastad reglering av löneförmåner, icke vidare komme att tillämpas.

Vidare meddelas i den nådiga skrivelsen en speciell föreskrift, som för den nu föreliggande frågans bedömande äger sitt särskilda intresse. Det heter nämligen, att kammarkollegium och statskontoret gemensamt skulle hava att, efter inhämtande av vederbörandes yttranden,

senast den 1 påföljande december till Kungl. Maj:t inkomma med underdånig annälan, ej mindre huruvida kronofogdarna i Öster-Nerikes och Nora fögderier av Örebro län Erik Göthlin och Carl Axel Zetzell, vilka uppgivits icke vara underkastade lönereglerng, för sin del vore villiga att på den nya lönestaten ingå med de för åtnjutande därav stadgade villkor eller föredroge att bibehållas vid sina förutvarande avlöningsförmåner, dock så att i stället för indragna sportler komme att utgå gottgörelse, beräknad efter medeltalet av den inkomst, en var av dem kunde anses hava åtnjutit under de senast förflutna fem år, för vilka denna inkomst vore fullständigt känd.

I Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse, angående villkoren för åtnjutande av de från 1879 års början fastställda förändrade löneförmånerna för vissa ämbets- och tjänstemän samt betjänte vid landsstaten, den 31 maj 1878 finnes icke någon annan föreskrift intagen, som på den förevarande frågan torde utöva något inflytande, än bestämmelsen, att innehavare av befattning vid landsstaten skall vara underkastad såväl den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet och jämkning i åligganden som ock den reglering av tjänstgöringsområde, som kan varda föreskriven.

Varken i förenämnda nådiga skrivelse eller kungörelse finnes något stadgande om skyldighet för kronofogde att vid viss ålder avgå från tjänsten.

Däremot måste här synnerlig uppmärksamhet fästas vid följande bestämmelser.

Enligt Kungl. kungörelsen angående skyldighet för innehavare av vissa tjänstbefattningar att vara underkastade förändrade bestämmelser i fråga om rätt till åtnjutande av pension den 31 mars 1900 har Kungl. Maj:t förordnat, att den, som efter nämnda dag utnämndes till befattning, med vilken följer rätt till pension från allmänna indragningsstaten, skulle vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om pension som kunde varda stadgade.

Härav torde följa skyldighet för alla de kronofogdar, som konstituerats efter den 31 mars 1900, att vid uppnådda 67 års ålder och föreskrivet antal tjänsteår avgå med pension på allmänna indragningsstaten.

Vidare har Kungl. Maj:t genom särskilda cirkulär *dels* den 30 mars 1906 föreskrivit att, i avvaktan på prövningen och avgörandet av frågan om reglering av löneförhållandena m. m. vid landsstaten, det skulle åligga länsstyrelserna, bland annat, att vid inträffande ledighet av kronofogdetjänst inhämta nådig föreskrift, huruvida åtgärd borde vidtagas för tjänstens återbesättande i vanlig ordning eller om den borde tillsättas

allenast medelst förordnande tillsvidare, *dels ock* den 21 september 1906 förklarat, att, då landsstatstjänst vore eller bleve ledig i följd av innehavaren eller tjänstförrättaren i enlighet med nådigt beslut meddelat förordnande att tills vidare innehava eller bestrida sådan tjänst, varom i nämnda cirkulär förmäldes, den sålunda ledigblivna befattningen skulle tillsättas i enahanda ordning, som på grund av gällande bestämmelser skolat iakttagas, därest befattningen blivit ledig genom befordran, dödsfall eller avgång ur tjänst, med rättighet för den till tjänstens bestridande förordnade att åtnjuta de enligt gällande stat och föreskrifter med tjänsten förenade löneförmåner. Efter det sedermera fögderiförvaltningskommittén avgivit infortrat särskilt utlåtande, huruvida och i vilken omfattning bland annat de allenast medelst förordnande tills vidare tillsatta kronofogdetjänsterna borde bliva i vanlig ordning, tillsätta samt huru i förevarande avseende borde med ledigblivande kronofogdetjänster förfaras, har Kungl. Maj:t i cirkulär den 29 oktober 1909 utfärdat nya bestämmelser i förevarande ämne. Kungl. Maj:t har däri föreskrivit, att nådiga cirkulären den 30 mars och den 21 september 1906 angående tillsättande av vissa tjänster vid landsstaten icke vidare skola äga tillämpning, men tillika anbefallt länsstyrelserna att, när bland annat kronofogdetjänst kungöres till ansökning ledig, därjämte tillkännagiva, att innehavare av tjänsten skall vara underkastad, förutom nu gällande lönevillkor, jämväl skyldighet att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, låta sig förflyttas till annat tjänstgöringsområde, dock mot ersättning för flyttningskostnad.

I cirkuläret av den 29 oktober 1909 infortrades tillika uppgift å de kronofogdar, vilka på grund av cirkulären av år 1906 erhållit förordnanden att endast tills vidare bestrida innehavande befattningar, ävensom huruvida något hinder mötte att för sådana befattningshavare utfärda fullmakt eller konstitutiorial med iakttagande af förbehållet om förflyttningsskyldighet. Det torde därför få antagas, att, där ej särskilt hinder mött, med förordnande tillsvidare tillsatta kronofogdar erhållit konstitutiorial å sina tjänster med villkor om förflyttning.

Under sådana förhållanden lära innehavarna av de efter den 30 mars 1906 ledigblivna kronofogdetjänster vara antagna med skyldighet att låta sig, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning de innehava, förflyttas till annat tjänstgöringsområde mot ersättning för flyttningskostnaden.

Att cirkuläret den 29 oktober 1909 samt de i överensstämmelse därmed sedermera utfärdade konstitutiorial medgiver regeringen stor befogenhet att i fråga om kronofogdar, konstituerade efter den 30 mars 1906, låta

dem med bibehållen tjänstegrad och avlöning förflyttas till annat tjänstgöringsområde, lider efter vår uppfattning icke tvivel.

Vid sådant förhållande synes oss till en början klart, att, därest kronofogdetjänsterna indragas, landsfiskalsbefattningarna böra besättas med de efter den 30 mars 1906 konstituerade kronofogdar, vilka efter därom inhämtade upplysningar prövas för denna befattning företrädesvis lämpliga. Om och i vilken mån ur samma grupp av kronofogdar ledigvordna landsfogdebefattningar böra besättas, torde ock kunna tagas i övervägande. Något laga hinder däremot synes oss emellertid icke möta.

Ovan åberopade nädiga cirkuläret den 31 mars 1900 medför, på sätt förut påpekats, att samtliga efter nämnda dag konstituerade kronofogdar äro pliktiga att vid uppnådda 67 års ålder samt visst antal tjänstår avgå med pension på allmänna indragningsstaten.

Vi hava sökt införskaffa uppgifter rörande antalet av de kronofogdar på vilka nu angivna särskilda författningar äro tillämpliga, och funnit:

att antalet kronofogdar, konstituerade före den 1 april 1900 och vilka följaktligen ej lära vara bundna av någon skyldighet att vid viss ålder avgå med pension är 51

att antalet från och med nämnda dag till och med den 30 mars 1906 konstituerade, för vilka sådan skyldighet att avgå med pension på allmänna indragningsstaten inträder vid 67 års ålder och viss tjänstetid, utgör 24

att antalet konstituerade efter nämnda dag, vilka förut icke innehåft ordinarie kronofogdetjänst och således enligt cirkuläret den 29 oktober 1909 äro underkastade förflyttning till annat tjänstområde och därjämte att vid sagda ålder avgå med pension, är 41

samt att en kronofogdebefattning nu är vakant 1

Summa 117

De anspråk på ersättning, vilka med all rätt synas kunna framställas av de kronofogdar, som ej till annan tjänst förflyttas, äro till en början den enligt 1878 års lönereglering dem tillförsäkrade lön, tjänstgöringspenningar samt vid övergången intjänat ålderstillägg. Men dessutom hava fortfarande till kronofogdarna utgått vissa sportler, för vilka vid tjänstens indragning tjänstinnehavaren lär vara lika fullt berättigad till gottgörelse. Vi hava föreställt oss, att samma norm härvid kunde komma att tillämpas, som finnes bestämd i Riksdagens skrivelse n:o 2 år 1909 angående indragning av vissa befattningar vid hofrätterna samt i Riksdagens skrivelse n:o 2 år 1911 rörande enahanda förhållande i justitie-

revisionen. Det heter i dessa skrivelser, att i stället för sportler, som i sammanhang med löneregleringen indroges, skulle utgå gottgörelse, beräknad efter medeltalet av den inkomst tjänst innehavare kunde anses hava åtnjutit av sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, såvitt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kunde utrönas. Vi antaga, att utredning härom står att vinna enligt för de senare åren till ledning vid taxering avgivna deklarationer.

För vår del hava vi naturligtvis ej kunnat göra någon undersökning i detta hänseende, men då vi ansett det vara av intresse att approximativt tillse, huru staten för fögderiförvaltningen enligt vårt förslag kunde komma att ställa sig vid jämförelse med dels nu gällande stat dels den kostnadsstat, som beräknats enligt det av fögderiförvaltningskommitténs majoritet förordade alternativet III, dels ock de för 1909 års Riksdag framlagda avlöningsstater, hava vi ansett oss, vad angår sportelersättningen till kronofogdarna, kunna utgå från antagandet, att behållen sportelinkomst för kronofogdarna i medeltal utgör 1,000 kr. till en var.

Vidkommande i övrigt övergångsförhållandena för kronofogdarna tillåta vi oss fästa uppmärksamhet därvid, att då de yngre kronofogdarna, enligt vad vi sökt visa, till ett betydande antal torde vara underkastade förflyttning till annat tjänsteområde, övergångsstaten med sin förstatsverket mera betydande tyngd läser falla dels på den äldsta gruppen av kronofogdar, som visserligen icke äro skyldiga att avgå med pension, men som redan nu uppnått en rätt hög ålder, dels ock på den ovan upptagna mellangruppen av tjänstemän, vilka till ett antal av 24 synas vara pliktiga att vid 67 års ålder avgå med pension.

Vidare bör iakttagas, att i de fall kronofogde med eller utan förflyttningstvång söker och vinner befordran till annan ordinarie tjänst å rikets, Riksdagens eller kommunens stat, han, i likhet med vad som gäller om de ovan berörda indragna befattningarna vid hofrätterna m. m., bör i allo frånträda avlöningsförmånerna å indragningsstaten, såvida de understiga eller äro lika med de nya avlöningsförmånerna, samt, därest avlöningsförmånerna å indragningsstaten överstiga berörda nya avlöningsförmåner, vidkännas mot de senare svarande avdrag.

Vid överläggning om möjligheterna att än ytterligare begränsa statsverkets utgifter för kronofogdarnas övergångsstat har bland oss framkastats en tanke, åt vilken vi ansett oss icke böra underlåta giva uttryck. Oavsett betydelsen för det allmänna, att den högt kvalificerade arbetskraft kronofogdarna besitta må, utan hinder av kronofogdetjänsternas indragning, komma staten till godo, har det nämligen

synts oss icke vara annat än i statens intresse att genom någon särskild förmån likasom inbjuda dugliga kronofogdar att söka inträde i annan statstjänst. Detta kunde lämpligen ske därigenom, att staten erbjöde utsikt för en sådan tjänsteman att erhålla någon andel av den besparing, statsverket genom hans befordran vunne. I sådant avseende hava vi tänkt oss, att staten kunde av denna besparing avstå vissa procent t. ex. 25 à 50. Vi tillåta oss vördsamt underställa denna tanke herr statsrådets övervägande.

Slutligen hava vi under behandlingen av övergångsförhållandena haft på tal, huruvida icke kronofogdarna, i händelse deras tjänster komma att indragas, borde ausas berättigade tillgodonjuta vid övergången icke intjänta ålderstillägg, och det har ifrågasatts, att den på extra stat till kronofogdarna nu utgående avlöningen, även efter eventuell indragning av deras tjänster, borde komma dem till godo, samt att åt de kronofogdar, som äro skyldiga övergå på pensionsstat, måtte beredas förhöjning i den nuvarande knappt tillmätta pensionen, i händelse sådan förhöjning icke för dem vinnes genom annan anställning i statens tjänst.

Rörande dessa frågor föreligger ännu icke sådan utredning, att vi anse oss böra angående dem göra något bestämt uttalande, men vi vilja såsom ett önskemål framhålla, att de förmåner, som i dessa hänseenden, om ock endast av billighetsskäl, må kunna beredas kronofogdarna, och i all synnerhet dem bland dessa, vilka utnämnts efter den 31 mars 1900, måtte varda dem tillerkända. Särskilt anse vi oss böra hos hr statsrådet hemställa, att all hänsyn måtte tagas till gränsfall eller eljest till de ömmande förhållanden, vari kronofogde vid indragning av hans tjänstebefattning genom mistning av redan för handen varande eller beräknade inkomster kan befaras bliva försatt.

II. Kronolänsmännen.

Då vi med avseende på denna tjänstemannagrupp stannat vid samma antal tjänster, som föreslogs i 1909 års nådiga proposition i ämnet, torde något särskilt yttrande i denna del här ej erfordras.

Däremot må här framhållas, att då enligt 1912 års statskalender omkring 23 kronolänsmän vid ingången av år 1914 uppnå 67 års ålder, samt antalet kronolänsmän, som äro underkastade skyldighet att låta sig förflyttas, avsevärt överstiger antalet till indragning föreslagna länsmanstjänster, utsikt lär finnas att redan från och med den dag, omregleringen kan komma till stånd, minska övergångsstaten för länsmännen.

XXI. Avlöningsstat samt jämförande kostnadsberäkningar m. m.

Den av oss föreslagna organisationen lär icke i avsevärd mån inverka på länsstyrelsernas arbetsbörda. Kronofogdetjänsternas indragning kommer visserligen att föranleda ökad korrespondens och diarieföring därigenom, att länsstyrelserna bliva nödsakade att i större omfattning än hittills hänvända sig direkt till kronolänsmännen. Den för landskansliet härigenom uppkommande ökningen i arbete lär emellertid till fullo uppvägas av den nya dugliga arbetskraft, som erhålles genom den föreslagne landsfiskalen. För landskontoret kommer denna ökning säkerligen att väsentligt uppvägas av den förenkling, som bör uppkomma därigenom, att blott en redogörare finnes i varje fögderi, varjämte lättnad i arbete och ansvar torde kunna påräknas bland annat därav, att uppbörden handhaves av postverket i stället för av många särskilda uppbördsmän. Någon ökning av länsstyrelsernas arbetskrafter utöver den, som beredes genom den nye landsfiskalen, lär därför icke bliva erforderlig i följd av vårt organisationsförslag. Däremot kan icke förbises, att befördringsmöjligheterna för en del av länsstyrelsernas tjänstemän, särskilt för länsnotarier och länsbokhållare, komma att i viss mån försämrast. Visserligen böra såväl landsfiskals- som landsfogdetjänsterna kunna bliva begärliga även för länsnotarier och länsbokhållare, men antalet av nämnda tjänster blir afsevärt mindre än det nuvarande antalet kronofogde- och häradsskrivartjänster. Då det är av synnerlig vikt, att de för landsstaten betydelsefulla länsnotarie- och länsbokhållartjänsterna komma att rekryteras med fullt dugliga innehavare, torde man böra söka motverka olägenheten av de minskade befördringsutsikterna genom att i stället något höja de nuvarande avlöningsförmånerna för länsnotarier och länsbokhållare, vilket för övrigt även med nuvarande förhållanden skulle vara av omständigheterna påkallat. Den nu gällande begynnelselönen för dessa tjänstemän torde emellertid få anses vara skälig, varför det synes lämpligt att tillgodose dem, på sätt fögderiförvaltningskommittén föreslagit under sitt alternativ II, genom att höja deras slutlön med ett tredje ålderstillägg å 500 kronor.

Med avseende å polisväsendet på landsbygden hava vi, såsom ovan närmare framhållits, icke funnit anledning föreslå någon ändring i den nuvarande organisationen eller någon förändring av därför nu utgående anslag. Kostnaden för lantpolisen uppgick år 1911 till omkring 419,000 kronor. Då fögderiförvaltningskommittén beräknat kostnaderna

för sitt polisväsende till 879,600 kronor, skulle således med vårt förslag inbesparas en av kommittén föreslagen ytterligare statsutgift å cirka 460,600 kronor.

Ersättning till vederbörande för inventeringar hos kronolänsmännen hava vi, i likhet med kommittén, förutsatt böra utgå enligt gällande resereglemente. Den av kommittén beräknade utgiften för inventeringar hos kronofogdarna, kronor 4,250, ifrågakommer icke enligt vårt förslag liksom ej heller de till 23,375 kronor upptagna kostnaderna för uppbördskontroll.

Någon beräkning av postverkets självkostnad för dess bestyr med distributionen av debetsedlarna samt med uppbörden har det naturligtvis icke varit oss möjligt att kunna göra. Vi hava dock anledning antaga, att denna icke skall bli särskilt avsevärd och anse för övrigt att den kan väl motiveras redan av den betydande tidsbesparing och bekvämlighet, som genom den föreslagna uppbördsmetoden vinnes för hela landsbygdens befolkning.

Slutligen hava vi, i likhet med vad som i 1909 års proposition samt av fögderiförvaltningskommittén anförts beträffande kostnadsfri semester för tjänstemännen vid fögderiförvaltningen, ansett, att dylik semester icke bör ifrågakomma vare sig för landsfogdarna eller kronolänsmännen.

Med iakttagande av hvad härovan samt i övrigt av oss hemställts och föreslagits, hava vi uppgjort följande förslag till:

Avlöningsstat och övergångsstat för fögderiförvaltningen.

1. Avlöningsstat.

	Lön.	Tjänstgöringspennningar.	Orts-tillägg.	Förvalt-nings-bidrag.	Summa kronor.	Anmärk-ningar.
Landsfiskaler, 24 st.						
<i>i första klassens län:</i>						
(Malmöhus samt Göteborgs och Bo-hus län)						
1 tjänsteman (Malmö).....	2,800	1,800	150	—	4,750	
1 d:o (d o).....	2,800	1,800	150	—	4,750	
1 d:o (Göteborg).....	2,800	1,800	150	—	4,750	
<i>i andra klassens län:</i>						
(Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Kristianstads, Älvsborgs, Skara-borgs, Värmlands, Örebro, Kop-parbergs, Gävleborgs, Västernorr-lands, Stockholms, Södermanlands, Kronobergs, Västerbottens och Norrbottens län)						
1 tjänsteman (Stockolm).....	2,800	1,700	300	—	4,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kr., och efter än ytterligare 5 år likaledes med 500 kr.
1 d:o (Umeå).....	2,800	1,700	150	—	4,650	
1 d o (Luleå).....	2,800	1,700	150	—	4,650	
1 d:o (övriga residensstäder)	2,800	1,700	—	—	4,500	
12 d:o (d:o).....	33,600	20,400	—	—	54,000	
<i>i tredje klassens län:</i>						
(Uppsala, Blekinge, Hallands, Väst-manlands och Jämtlands län)						
1 tjänsteman (Östersund).....	2,800	1,600	150	—	4,550	
1 d:o (övriga residensstäder)	2,800	1,600	—	—	4,400	
3 d:o (d:o).....	8,400	4,800	—	—	13,200	
Arvode för uppehållande av lands-fiskalsgöromålen i Gottlands län	—	1,200	—	—	1,200	
Säger	67,200	41,800	1,200	—	110,200	

	Lön.	Tjänstgöringspennin- gar.	Orts- tillägg.	Förvalt- nings- bidrag.	Summa kronor.	Anmärk- ningar.
Landsfogdar, 117 st.						
1 tjänsteman (Jämtlands, Väster- bottens och Norrbottens län) . .	2,600	1,200	200	—	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kr.
12 tjänstemän (Jämtlands, Väster- bottens och Norrbottens län)...	31,200	14,400	2,400	—	48,000	
1 tjänsteman (övriga län)	2,600	1,200	—	—	3,800	
103 tjänstemän (d:o)	267,800	123,600	—	—	391,400	
vartill kommer förvaltningsbidrag med 150 kronor för varje på- börjat 5,000-tal av folkmängden i tjänstdistriktet, förslagsvis.....	—	—	—	125,500	125,500	
Säger	304,200	140,400	2,600	125,500	572,700	
Kronolänsmän, 486 st.						
1 tjänsteman (Jämtlands, Väster- bottens och Norrbottens län) ...	1,600	1,000	200	300	3,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kr. och efter ytterligare 5 år likaledes med 300 kr.
67 tjänstemän (Jämtlands, Väster- bottens och Norrbottens län) ...	107,200	67,000	13,400	20,100	207,700	
1 tjänsteman (övriga län)	1,600	1,000	—	300	2,900	
417 tjänstemän (d:o)	667,200	417,000	—	125,100	1,209,300	
Säger	777,600	486,000	13,600	145,800	1,423,000	
Summa	1,149,000	668,200	17,400	271,300	2,105,900	

2. Övergångsstat.

Kronofogdar, 117 st.

lön à 3,000 kr.	kr. 351,000	
tjänstgöringspenningar à 1,000 kr.	» 117,000	
behållna sportler, à 1,000 kr.	» 117,000	585,000

Kronolänsmän, 30 st.

lön à 1,600 kr.	kr. 48,000	
tjänstgöringspenningar à 1,000 kr.	» 30,000	
ortstillägg för 2 tjänstemän à 200 kr.	» 400	
förvaltningsbidrag à 300 kr.	» 9,000	87,400
		Kronor 672,400*)

De 24 kronofogdar, som enligt vårt förslag skulle övertaga landsfiskalstjänsterna, ingå i nyss angivna belopp med 120,000 kronor. Då de som landsfiskaler skulle erhålla en sammanlagd begynnelseavlöning av 109,000 kronor, bör övergångsstaten för deras räkning upptaga allenast skillnaden mellan dessa belopp och sålunda redan från början minskas med kronor 109,000

Enligt vår beräkning kommer övergångsstaten sålunda icke att överstiga kronor 563,400

*) Härtill kunna komma ålderstillägg för kronofogdarna enligt nu gällande stat och för länsmännen med belopp, som finnas angivna i den av oss föreslagna avlöningsstaten.

Till jämförelse meddelas härjämte fögderiförvaltningskommitténs förslag till avlönings- och övergångsstat enligt alt. III:

1. Avlöningsstat.

	Lön.	Tjänstgöringspennningar.	Orts-tillägg.	Förvaltningsbidrag.	Summa kronor.	Anmärkningar.
Kronofogdar.						
1 tjänsteman (Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	3,500	1,500	200	—	5,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kr.
9 tjänstemän (Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	31,500	13,500	1,800	—	46,800	
1 tjänsteman (övriga län)	3,500	1,500	—	—	5,000	
74 tjänstemän " "	259,000	111,000	—	—	370,000	
vartill kommer förvaltningsbidrag å 700 kronor till kronofogde i fögderi med folkmängd icke överstigande 50,000 personer och å 900 kronor till kronofogde i fögderi med större folkmängd, förslagsvis	—	—	—	68,000	68,000	
Häradsskrivare.						
1 tjänsteman (Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	2,400	1,000	200	—	3,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kr.
9 tjänstemän (Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	21,600	9,000	1,800	—	32,400	
1 tjänsteman (övriga län)	2,400	1,000	—	—	3,400	
74 tjänstemän " "	177,600	74,000	—	—	251,600	
vartill kommer förvaltningsbidrag med 150 kr. för varje påbörjat 5,000-tal av folkmängden i tjänstedistriktet, förslagsvis	—	—	—	127,500	127,500	
Länsmän.						
1 tjänsteman (Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	1,500	1,000	200	300	3,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kr. och efter ytterligare 5 år likaledes med 300 kr.
65 tjänstemän (Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	97,500	65,000	13,000	19,500	195,000	
1 tjänsteman (övriga län)	1,500	1,000	—	300	2,800	
354 tjänstemän (övriga län)	531,000	354,000	—	106,200	991,200	
Summa	1,133,000	633,500	17,200	321,800	2,105,500	

2. Övergångsstat.

	Lön.	Tjänstgöringspennningar.	Orts-tillagg.	Förvaltningsbidrag.	Summa kronor.	Anmärkingar.
32 kronofogdar	112,000	48,000	200	—	160,200	Härtill kunna komma ålderstillägg till enahanda belopp, som finnas angivna i den föreslagna avlöningsstaten.
vartill kommer förvaltningsbidrag efter i avlöningsstaten angiven grund, förslagsvis	—	—	—	25,600	25,600	
31 häradsskrivare	74,400	31,000	200	—	105,600	
vartill kommer förvaltningsbidrag efter i avlöningsstaten angiven grund, vilket emellertid finnes inbegripet uti det i avlöningsstaten för andamålet upptagna belopp	—	—	—	—	—	
95 länsmän	142,500	95,000	1,200	28,500	267,200	
Summa	328,900	174,000	1,600	54,100	558,600	

De av oss framlagda avlönings- och övergångsstaterna
 sluta således å ett sammanlagt belopp av kr. 2,669,300: —
 medan kommitténs kostnader i detta avseende stannat å » 2,664,100: —
 vadan utgifterna enligt vårt förslag skulle överstiga
 de av kommittén härför beräknade utgifterna med kr. 5,200: —

Vid bedömandet av kostnaderna för de båda olika förslagen har man emellertid att taga hänsyn till de utgifter m. m., som i övrigt skulle föranledas av kommitténs förslag, men som besparas genom vår organisationsplan. Sådana utgifter äro:

Kostnaderna för inventeringar hos kronofogdarna kr. 4,250: —
 » » uppbördskontroll » 23,375: —
 » » kommitténs förslag angående polisväsendet utöver de nuvarande kostnaderna härför » 460,600: —
 Till besparingar enligt vårt förslag är därjämte att räkna sammanlagda summan av de till kronofogdarna nu utgående provisioner, som skulle indragas till statsverket, cirka » 100,000: —
 kr. 588,225: —

Om från summan av dessa besparingar kr. 588,225: —
 drages det här ovan angivna belopp, varmed de av oss
 framlagda staterna överstiga kommitténs eller » 5,200: —

visar det sig, att utgifterna för fögderiförvaltningens
 omorganisation enligt vårt förslag skulle understiga
 de av kommittén i alt. III beräknade utgifterna med kr. 583,025: —

En dylik jämförelse mellan vårt förslag och kommitténs alternativ I och II giver vid handen, att kostnaderna enligt dessa sistnämnda alternativ med ungefärligen resp. 1,000,000 kr. och 750,000 kr. överstiga kostnaderna enligt vårt förslag.

Härvid bör emellertid erinras, att de enligt vårt förslag beräknade kostnaderna komma att nedbringas i den mån antalet tjänstemän å övergångsstat minskas.

De i 1909 års proposition framlagda avlönings- och övergångsstaterna för fögderiförvaltningen slutade å:

avlöningsstaten	kr. 2,256,400: —
övergångsstaten	» 325,200: —
	Sammanlagt kr. 2,581,600: —

Enligt vad ovan angivits uppgår motsvarande beloppet enligt vårt förslag
 till kr. 2,669,300: —

Härifrån böra dock vid en jämförelse med kostnaderna enligt
 nämnda proposition avdragas de utgifter m. m., som i
 övrigt skulle följa av propositionens tillämpning, men som
 besparas enligt vårt förslag, nämligen

utgifterna för inventeringar hos kronofogdarna...	kr. 4,250: —
» » uppbördskontroll	» 23,375: —
» » upprättande av röstlängder till Riksdagens andra kammare, enligt stat ...	» 50,000: —

vidare skulle besparing uppstå genom indragning
 till statsverket av kronofogdarnas provi-
 sioner, c:a » 100,000: —

eller tillhoppa	kr. 177,625: —	» 177,625: —

varigenom utgifterna enligt vårt förslag nedgå till	kr. 2,491,675: —

Statsverkets utgifter enligt vårt förslag skulle således understiga de av 1909 års
 proposition föranledda utgifterna för fögderiförvaltningen med kr. 89,925: —

Vid en jämförelse mellan, å ena sidan, vårt förslag, och, å andra
 sidan, de av fögderiförvaltningskommittén samt i 1909 års proposition

framlagda förslagen, är därjämte att märka, att avlöningsförmånerna för länsnotarier och länsbokhållare samt för landsfogdar och länsmän av oss satts högre än för motsvarande tjänstemän enligt sistnämnda båda förslag, och vi våga därför hysa den meningen, att de av oss föreslagna avlöningsförmånerna skola komma att visa sig tillräckliga för en lång tid framåt.

Vad beträffar kostnaden för den av oss föreslagna löneregleringen och omorganisationen, ställer den sig sålunda:

Avlöningsstatens slutsumma enligt vårt förslag uppgår till kr. 2,105,900: —

Å nu gällande stat är för fögderiför-

valtningen anvisat i kontant .. kr. 1,616,408: 06

Härtill bör läggas den beräknade

avkomsten av de till vissa läns-

män på lön anslagna boställen » 69,341: 94

kr. 1,685,750: —

Fögderiförvaltningens tjänstemäns avlöningsförmåner

uppgå sålunda till kr. 1,685,750: —

Skillnaden kr. 420,150: —

skulle sålunda utgöra kostnaden för den av oss föreslagna löneregleringen och omorganisationen, vilket belopp med 153,075 kronor understiger den i 1909 års proposition beräknade kostnaden härför.

Vid dessa beräkningar har å ömse sidor icke tagits hänsyn till ålderstillägg.

Stockholm den 19 december 1912.

HERMAN UDDÉN.

ROB. HAGEN.

J. HOFMAN-BANG.

FRANS R. M. SVENSSON.

E. JOH. TURÉN.

AXEL THORELL.

N:r 564. Kronodebetsedel för år 1914.

Södertörns fögderi: *Nacka socken.*

Handlanden Gustav Blomberg.

Högstorp.

Postadress: *Sallsjöbaden.*

Mantalspenningar å 40 öre för man och 20 öre för kv.	1	20
Sjukvårdsavgift » 50 » » » » 25 » » »	1	50
Bevillning av fast egendom samt av inkomst:		
av jordbruksfastighet med <i>6,000</i> kronors värde å $\frac{6}{10}$ öre pr 100 kr.	—	36
av annan fastighet med <i>2,000</i> kronors värde å $\frac{5}{10}$ öre pr 100 kr.	—	10
för inkomst av kapital eller arbete:		
$\frac{1}{10}$ procent av den beskattningsbara inkomsten <i>1,000</i> kronor ..	1	—
Inkomst- och förmögenhetsskatt: taxerad belopp <i>1,500</i> kronor	15	—
Landstingsmedel	5	84
Bidrag till skjutsentreprenaderna	—	58
Vägs katt	8	80
Brandstodsavgift för tiden $\frac{14}{3}$ 13— $\frac{14}{3}$ 14	8	—
Häsförsäkringsavgift för » » »	24	—
Lösen för debetsedeln	—	12
Summa kronor	66	50

Kvitteras:

Södertörns fögderis landsfogdekontor i Oktober 1914.

Erhard Johansson.

SVENSKA POSTVERKET.

Befordras
utan kostnad
för den skatt-
skyldige.

SKATTE- POSTANVISNING

å ett belopp av *66* kronor *50* öre.

Sextiosex
(Krontalet skrives med bokstäver)

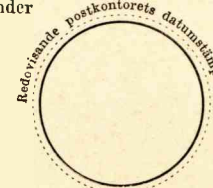
kr. *50* öre.

Till Landsfogden i *Södertörns fögderi.*

Stockholm Sö.

Redovisningsnr

Införd i postanvisningsjournal under
vidstående nummer, betygas.

Ankomstnr

Avförd under nr

(Vederbörande posttjänstemans underskrift.)

Utskylderna erläggas under tiden från och med den 15 till och med den 30 november 1914 å vilken fast postanstalt som helst i riket; dock att utskyldsbelopp överstigande 1,000 kr. endast vid postkontor får erläggas i kontanta penningar. Sker vid poststation inbetalning av belopp överstigande 1,000 kr., skall likviden verkställas med en å Kungl. Generalpoststyrelsen ställd postremissväxel, utfärdad av Riksbanken eller annan bank, för vilken Kungl. Maj:t fastställt reglemente.

N:r *564*.

Kronoutskylder för år 1914.

Nacka socken.

Den skattskyldige: *Handlanden Gustav Blomberg.*

Avsändningsdag:

den *18 november 1914.*

Blankett n:r

Specifikation å omstående fastighetsvärden.

[illegible]

Underrättelser.

Förmenar skattskyldig, att utskyld eller avgift, som i uppbördsbok eller särskild uppbördsräkning finnes upptagen, genom fel vid debiteringen (avser således ej besvär öfver taxering) obehörigen eller med oriktigt belopp blivit honom påford, äger han att däri hos Kungl. Maj:ts befallningshavande söka rättelse genom besvär, vilka skola till Kungl. Maj:ts befallningshavande ingifvas (före kl. 12 å trettonde dagen efter den, då, på sätt i uppbördsreglementet § 6 stadgas, den skattskyldige ägt tillfälle att erhålla sin debetsedel).

Besvär öfver taxering eller debitering upphålla ej uppbörden; men envar, som vinner ned-sättning i eller befrielse från honom påfordrad utskyld eller avgift, är berättigad att, efter ansö-king hos Kungl. Maj:ts befallningshavande, kostnadsfritt återbekomma vad han för mycket erlagt.

Skattskyldig, hvilken underlåter att betala sina utskylder i föreskriven tid och ordning, skall till den person, som verkställer indrivningen, utgiva ersättning därför, (beräknad efter 3 öre för varje full krona av debetsedelns slutsumma, dock ej mindre än 10 öre).

Mantalslängd

och

taxeringslängder

över fast egendom, för vilken bevillning erlägges,

över inkomstbevillningen

samt över inkomst- och förmögenhetsskatten

ävensom

debiterings- och uppbördslängd

för Sunnemo socken av Älvdals härad och

Värmlands län

för år 19 14 .

Anmärkningar.

1. Vid upprättande av mantalslängden för stad iakttages, att i stället för omstående kolumner för fastighets namn, jordregisterbeteckning, nummer och mantal införas kolumner för kvarterens namn samt gårdarnas och stadsjordarnas namn och nummer efter tomt- och jordeboken.
2. För socknarna i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker tilläggas i formuläret för mantalslängden kolumner för "nationalitet" och "språk", vardera med underavdelningarna "svenska", "finska" och "lappska" (manliga och kvinnliga).
3. Om arrendator av sådan staten tillhörig jordbruksfastighet, för vilken fastighetsbevillning icke erlägges, är uppkattad icke blott för inkomst av arrendet utan och för annan rörelse, yrke, tjänst, pension eller kapital, böra med avseende å debitering av vägskatt och kommunalutskylder såväl inkomst- som bevillningsbeloppen särskilt upplagas, på sätt detta formulär visar.

Nummer å			A n t e c k n i n g a r.
manl. uppgift.	deklaration.	uppgift om löpesskilling o. d.	
1	1		
2			
3			
4			
5	2		
6	3		
			<i>Mantalsskriven i Karlstad.</i>
7	4		
	5		
	6		
8	7		
9			1 Endast den uthyrda delen av fastigheten har taxerats. Årliga hyran 50 kr.
10	8		Inkomst av kronoarrende 480 kr.; egendomens taxeringsvärde 8,000 kr.
11	9		Underhåller sina föräldrar.
12	10		Norsk undersäte.
	11		
	12	2	

Fastighetstaxering enligt bevillningsförrordningen.											
Av taxeringsnämnden uppskattat värde				Uträknad bevillning						Av prövningsnämnden ändrade partvärden.	S i prövningsnämndens protokoll.
å jordbruksfastighet		å annan fastighet.		för jordbruksfastighet å $\frac{6}{10}$ öre för 100 kronor.		för annan fastighet å $\frac{5}{10}$ öre för 100 kronor.		Summa.			
Parti-summa.	Hufvud-summa.	Parti-summa.	Hufvud-summa.								
	15,200			—	91			—	91		
	22,700			1	36			1	36		
			10,000			—	50	—	50		
	1,000		1,200	—	06	—	06	—	12		
			2,000			—	10	—	10		
19,000											
11,000											
	30,000		2,600	1	80	—	13	1	93		
			1,000			—	05	—	05		
	10,000			—	60			—	60		
			5,000			—	25	—	25		
			15,000			—	75	—	75		
—	220,000	—	187,100	13	20	9	35	22	55		

Faxeringsnämnden:

Wilhelm Dahl
ordförande.

G. V. Vennberg.

E. J. Larsson.

